

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ¹

1²

*Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης
καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.*

² / Ἰσον ἀπαραλλάκτως τοῦ ἴσου τοῦ πρωτοτύπου π(α)τριαρχικοῦ

¹ Τὰ ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 4, 6 ἐκδιδόμενα περαιτέρω πατριαρχικά γράμματα ἐπιμελῶς φυλάσσονται εἰς τὸ τμήμα χειρογράφων τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς Δημητσάνης, τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 5 ἀπόκειται εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Γαλλικὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν ἀποκαθίσταται σιωπηρῶς ἡ ὀρθογραφία, ἡ στίξις, τὰ ἐν γένει σφάλματα τοῦ κειμένου, αἱ ἡμαρτημένα γραφαί, τὰ χάσματα κλπ., δηλοῦται δὲ ἐν τέλει ἐκάστου εἰς βραχὺ ὑπόμνημα ἢ ἀρχικὴ γραφή. Τὰ ἀρχικά τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν μετὰ τὰς τελείας στιγμὰς λέξεων γράφονται κεφαλαῖα. Τὰ συντετμημένα καὶ αἱ βραχυγραφίαι ἀναπτύσσονται ἐντὸς παρενθέσεων, τὰ ἐλλείποντα λόγφ φθορᾶς τοῦ ἐγγράφου συμπληροῦνται ἐντὸς ὀρθογωνίων ἀγκυλῶν [ ], τὰ δ' ἐκ παραδρομῆς τοῦ γραφέως χάσματα ἐντὸς ἀμβλυγωνίων ἀγκυλῶν < >. Ἐντὸς τῶν εἰδικῶν παρενθέσεων { } τίθενται τὰ ὀβελιστέα. Διὰ καθέτων γραμμῶν χωρίζονται οἱ στίχοι ἀλλήλων καὶ ἀριθμοῦνται.

² Περγαμηνὴ καταλήγουσα εἰς γλῶσσαν, ἄνευ βούλλας. Ἔχει διαστάσεις 0,71 × 0,47 μ., τὸ δὲ κείμενον καταλαμβάνει μόνον 0,53 × 0,38 μ. Πλὴν αὐτῆς ὑπάρχει καὶ δεύτερον ἴσον, πανομοιότυπον τῆς περγαμηνῆς, ἐπὶ κοινῷ χάρτου, εἰς πλείστα σημεῖα φθαρέντος καὶ διατηρηθέντος δι' ἐπικολλήσεως ἐπὶ τῶν νῶτων λευκοῦ χονδροῦ χάρτου συγχρόνου. Ἔχει τὸ δεύτερον τοῦτο ἀντίγραφον διαστ. 0,555 × 0,416 μ. καὶ ἐκ τοῦ ὅτι αἱ πρὸς τὸ περγαμηνὸν διαφοραὶ εἰς τε τὸ κείμενον καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων τοῦ 1624 ἔτους τῆς ἐπικυρώσεως εἶναι ἀσήμαντοι εἰκάζομεν, ὅτι μικρὸς χρόνος διέρρησεν ἀπὸ τῆς ἐκπονήσεως ἐκατέρου. Ἀμφότερα τὰ γράμματα ταῦτα δὲν εἶναι ἄγνωστα, διαφυλαχθέντα εἰς τὴν ἐν Δημητσάνῃ Βιβλιοθήκην πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Βλ. Νίξου Α. Βέη, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ Das Corpus der Grichischen Urkunden des Mittelalters und der Neuren Zeit, ἐν τῇ «Byzantinische Zeitschrift», τόμ. XIV (1906), σελ. 476. Ἀλλὰ τὸ γράμμα περιεσώθη καὶ ἐκ τρίτου ἀντιγράφου ἐν φφ. 305α-306α τῆς γνωστῆς Νομικῆς Συναγωγῆς, τῆς προνοίᾳ τοῦ αἰοδίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου ἐκπονηθείσης. Ἡ τελευταία αὕτη καταχώρισις πρέπει νὰ ἐγένετο ἐκ πατριαρχικοῦ κώδικος τοῦ 15' αἰῶνος. Αἱ εἰς τὸ ἀκολουθοῦν κριτικὸν ὑπόμνημα βραχυγραφίαι ἀναφέρονται: Π = Περγαμηνή, Α = δεύτερον ἐπὶ κοινῷ χάρτου ἀντίγραφον, Ν.Σ. = Νομικὴ Συναγωγὴ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Κ = ἔκδοσις Καστόρχη, ἐφ' ἧς στηρίζονται πᾶσαι μεταγενεστέρως, Ε = ἔγγραφα, ἧτοι συλλήβδην Π., Α. καὶ Ν.Σ.

παλαιγενοῦς σιγιλλιώδους γράμματος, ἐκβληθὲν παρὰ τοῦ παλαιοῦ κ(αὶ) ἀρχαίου κώδικος τ(ῆς) τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησί(ας), δραθέντος παρὰ τε τ(ῆς) ἡμῶν ³ μετριότητος κ(αὶ) τῆς ὑπερτελεστάτης ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέ(ων) Συνόδου, τῶν ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ποθεινοτάτων ἀδ(ε)λ(φ)ῶν κ(αὶ) συλλειτουργῶν τῶν κ(αὶ) κάτωθεν ὑπογραφόν(των).

⁴ Πολύευκτος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

⁵ Ἔ Καὶ λιμένων μὲν κατασκευαῖ τοῖς ἐκ πελάγους χειμαζομένοις, οἰκιῶν τε καταλύσεις πρὸς ξένους τε ὑποδοχαί, τᾶλλα τε ὅσα τοῖς ἀν(θρώ-
π)οις ἐπινενόηται πρὸς ἐπικουρίαν τῶν ἐνοχληκώ(των), πρᾶγμα ⁶ τοῦτο λυσιτελεῖς κ(αὶ) πολλὴν ὠφέλειαν ἐμποιοῦν τοῖς περὶ ταῦτα ἐσπουδακίον.
Ἄλλ' οὐπω πάντα ταῦτα τοσοῦτον ἐπωφελεῖ, ὅσον ἱερῶν οἰκῶν οἰκοδομαῖ
κ(αὶ) προσόδων χορηγία, πρὸς τοῦτο τ(ῆν) διαμονὴν αὐτῶν ⁷ διασώζουσα.
Τὰ μὲν γὰρ κανόμι παρέχονται τ(ῆν) ὠφέλειαν, ἀλλὰ περὶ τὸ σῶμα κ(αὶ)
μόνον τοῦ(του) ἢ θεραπεία, ἢ δέ γε τῶν ἱερῶν σύστα(σις) κ(αὶ) ἀμφοτέ-
ροις τ(ῆν) ἐπικουρίαν ἐπάγει. Ψυχὰς γὰρ οἰκιοῖ θ(ε)ῶ διὰ πράξεώς τε ⁸
κ(αὶ) θεωρί(ας), ὧν ἐκάτερα τῷ μονήρει βίῳ κάλλιστα κατορθοῦνται ἐκ
τ(ῆς) κοσμικῆς τῶν ἀν(θρώπ)ων ἀναχωρήσεως κ(αὶ) τὰ τοῦ σώματος πάνυ
ἐν ἀσφαλείᾳ τηρεῖ. Τ(ῆν) γὰρ βιοτικὴν ἀποφυγῶν ἀντοτρικυμίαν καὶ τῇ
μονῇ προσ⁹δραμῶν ἤδη γαληνιᾶ, ὡς χειμῶνος τοῦ βίον τῷ μονήρει βίῳ
καθορμιζόμενος τοῖς γὰρ πρὸς ταῦτα σπουδὴν ποιούμενοι συναίρεσθαι
κ(αὶ) ἡμ(ᾶς) τῶν ἀναγκαί(ων) ἀν εἶη, συναρατίεσθαι δὲ τοῦτο οὐ μόνον
ὡς κοινωνιῶν ¹⁰ πρωτοργῶν τῇ χορηγίᾳ τῶν ἀναγκαί(ων), ἀλλὰ κ(αὶ) πᾶς
τις ἄλλος, ὃς ἀν δυνήθῃ πραγματεύεσθαι ταῖς μοναῖς. Ὁ δὲ πρὸ τῶν
ἄλλ(ων) ἀν εἶη, εἴ τις τὰ προσόντα ταύταις κειμήλια ἐπασφαλῆ μένειν
παρασκευάσειε, τοὺς ¹¹ δὲ τὸ πρότ(ερον) αὐτὰς δειμαμένους κἀκεῖνα ταύταις
ἀφιερῶσαντας, εἰς ἐγκώμιον οὐχ ἔλαττον. Οἱ μὲν γὰρ προσῆξαν αὐτὰς τῷ
θ(ε)ῶ, οἱ δὲ τ(ῆν) φιλίαν τοῦ(των) ἐπραγματεύσαντο· ὅπερ οὐκ ἀν ἄλλο-
θὲν περ γένοιτο, ἢ ¹² ἐκ χρυσοβούλλων λόγων κ(αὶ) π(α)τριαρχικῶν σιγι-
λί(ων) {μῆ} δυναμέν(ων) πολλῶ γε τῷ περιόντι τὰς ὁρμὰς τῶν πλεονε-
κτῶν ἀνασιτέλλειν κ(αὶ) τ(ῆν) ἐλευθερίαν αὐτῶν παρέχειν, ὡς ἡ πρόθε(σις)
ἦν ἐξ ἀρχῆς τῶν αὐτὰς δειμαμέ(ων). ¹³ Οὐ μὴν ἀλλὰ κ(αὶ) ἱερῶν πν(ευ-
μα)ικῶν ἀξιοῦσθαι δεῖ παρ' ἡμῶν, ἅτε τ(ῆς) πρὸς αὐτὰς τιμῆς ἐπι τὸν
κτίτορα τοῦτων παραπεμπούσης τὸν ἔπαινον. Ἐξ ὧν τῆν τε προθυμίαν
αὐτῶν ἐστὶν ἐπανξῆσαι κ(αὶ) ἄλλους πρὸς τὸν ὅμοιον ¹⁴ ζῆλον διερεθίσαι·
εἰς τοῦτο δὲ τείνει τὰ τοῦ σκοποῦ. Ἐπειδὴ τοίνυν κ(αὶ) ὁ οἰκείος τοῦ
κρατίστου ἀγίου μου βασιλέως κ(αὶ) αὐτοκράτορος κυρίου Νικηφόρου τοῦ
Φωκᾶ, τοῦ ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ποθεινοτάτου υἱοῦ τ(ῆς) ἡμῶν μετριότη-
τος κύ(ρι)ος ¹⁵ Ἰωάννης Λαμπαρόπουλος, φιλόσοφος, ὁ πρωτασηκηγητής,
ἅτε φύσεως ὧν ἀγαθῆς κ(αὶ) πολλῶ περὶ τὰ θεῖα ποιούμ(εν)ος τ(ῆν) φρον-

τίδα, ζήλόν τε ἀναλαβῶν ἔνθεον κ(αι) διάπυρον ἔρωτα φιλοτίμῳ χρησάμενος χειρὶ ¹⁶ ἀνήγειρεν ἐκ βάρθρων μονὴν ἱερὰν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς μ(ητ)ροπόλ(εως) Παλαιῶν Πατρῶν, κατὰ τ(ὴν) ἐνορίαν τ(ῆς) ἐπισκοπῆς αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας), πλησίον χώρ(ας) Δημητιζάνης, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Μονοπόρου, ¹⁷ ἐπ' ὄνόμα(ι) τιμωμ(έν)ην τ(ῆς) ὑπεραγί(ας) μου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου κ(αι) ἀειπαρθένου Μαρί(ας), ἣν διὰ τ(ὴν) τοῦ φιλοσόφου ἐπωνυμίαν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου ἐκάλεσαν μετὰ ταῦτα, πρὸς καταμονὴν μοναζόντ(ων) ἀνδρῶν κ(αι) θ(ε)ῶ ¹⁸ ἀφιερωμ(ένων), ψυχικῆς αὐτοῦ σ(ωτη)ρίας ἕνεκα, ναόν τε περικειμένον κ(αι) φιλότιμον κατεσκευάσεν ἐν αὐτῇ κ(αι) κελλί(ων) οἰκοδομὰς κ(αι) ἄλλα τινὰ ἐργασάμ(εν)ος πρὸς θεραπείαν κ(αι) ἀνάπαν(σιν) τῶν εὐρισκομ(ένων) ἐν αὐτῇ ψυχῶν, ἔτι δὲ κ(αι) ¹⁹ ἱερὰ κειμήλια κ(αι) προσενέξεις, τὰς μὲν ἰδιοποιήσας, τὰς δὲ κ(αι) μετὰ ταῦτα μέλ(λων) προσηλῶσαι ἐν αὐτῇ. Ἐξίωσε τανῦν, ἵνα κ(αι) παρὰ τ(ῆς) ἡμῶν μειριότη(η)τος τύχη σιγίλλωδους γράμματος, ἐπὶ τῷ καθιερωθῆναι μ(έν) ἐπὶ π(ατ)ριαρχικῷ σταυρο²⁰πηγίῳ, εὐρίσκεσθαι δὲ κ(αι) εἰς τὸ ἐξῆς ἐπὶ τ(ὴν) π(ατ)ριαρχικ(ὴν) περιωπῆν, ἀκαταδούλωτόν τε κ(αι) ἀκαταπάτητον, ὑπὸ τε τοῦ κ(α)τ(ὰ) καιροῦς εὐρισκομένου ἐκεῖσε μ(ητ)ροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν κ(αι) τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας), ὡς μηδεμί(αν) ²¹ ἐχόντων ἐν αὐτῷ ἄδει(αν), ἢ ἀνάκρισιν ποιεῖν, ἢ ἀπαιτεῖν παρ' αὐτοῦ τὸ τυχόν. Ἴδου τ(ὴν) τούτου αἴτησιν προσδεξαμ(ένη) ἢ μειριότη(ης) ἡμῶν ὡς θεοφιλῆ κ(αι) καθάπαξ σκοποῦ μετέχουσαν ἀγαθοῦ, τὸ πῦρὸν σιγίλλωδες γράμμα ²² ἐπιχορηγεῖ τῇ αὐτῇ μονῇ, δι' οὗ δὴ κ(αι) διορίζεται κ(αι) ἀποφαίνεται, ἵνα ἢ τοιαύτη θεία μονὴ τ(ῆς) Παναγί(ας) μου τοῦ Φιλοσόφου, ἢ ἀρτίως ἀνεγερθεῖ(σα) ἐκ βάρθρων αὐτῶν παρὰ τοῦ προειρημ(ένου) ἄρχοντος φιλοσόφου τοῦ πρωτα²³σηκρήτου, εὐρίσκηται ἅμα τοῖς μετοχίοις αὐτ(ῆς), ὡς ἐπὶ σταυροπηγίῳ π(ατ)ριαρχικῷ ἀνοικοδομηθεῖσα, ὑπὸ τὸν κ(α)τ(ὰ) καιροῦς οἰκουμενικὸν π(ατ)ριάρχην κ(αι) μνημονεύῃ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὥστε μήτε ἄδειαν ἔχειν τὸν ²⁴ κατὰ καιροῦς μ(ητ)ροπολίτην Παλαιῶν Πατρῶν ἢ τὸν ἐπίσκοπον αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας), μήτε ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μ(ητ)ροπολιτῶν μετ' ἐξουσί(ας) ἰδί(ας) κ(αι) αὐθεντί(ας) εἰσερχεσθαι ἐν αὐτῇ κατὰ τούτου ἱερατικόν τι ²⁵ διαπράξασθαι, ἢ ἀπαιτεῖν τὸ σύνολον ἀπ' αὐτῆς, ἀλλὰ καθάπαξ εὐρίσκεσθαι τοὺς τοιοῦτους ἐκκαλυμμένους, ὀφείλοντος μόν(ον) τοῦ κατὰ καιροῦς π(ατ)ριαρχικοῦ ἐξάρχου κρίνειν κ(αι) θεωρεῖν πᾶσαν ἐμπίπτουσαν ²⁶ ἐκκλησιαστικ(ὴν) ὑπόθεσιν κ(αι) διορθοῦν ταύτην κανονικῶς κ(αι) νομίμως κ(αι) ὡς φίλον θ(ε)ῶ. Οἱ δὲ ἐκεῖσε συνήθως εὐρισκόμενοι ψάλλοντ(ες) ἱερεῖς ὑπάρχουσι καὶ οὗτοι, ὡς π(ατ)ριαρχικοί, ἐλεύθεροι κ(αι) ἀκαταδούλωτοι, ἔτι δὲ κ(αι) ²⁷ ἀναπαίτητοι κ(αι) ἀνεξέταστοι ἀπὸ πάντ(ων) τῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μ(ητ)ροπολιτῶν, ὑπόκεινται δὲ μόνον κ(αι) αὐτοὶ τῇ ἡμῶν μειριότητι κ(αι) τῷ κατὰ

καιροῦς π(ατ)ριάρχῃ κ(αί) π(ατ)ριαρχικῶ ἐξάρχῳ κ(αί) παρ' αὐτοῦ ἀνακρίνονται ²⁸ κ(αί) ἐξετάζονται νομίμως κ(αί) κανονικῶς, τ(ῆν) δὲ οἰκονομίαν κ(αί) διοίκησιν πάντι(ων) τῆς τοιαύτης μονῆς ἔχη μόνος ὁ κατὰ καιροῦς ἡγούμενος, ὅστις κ(αί) ὀφείλει ἐκλέγεσθαι ἐκ μέσου τῆς ἀδελφότητος κ(αί) ἀποκαθίστασθαι ²⁹ εἰς τ(ῆν) ἡγουμενί(αν)· πρὸς τούτοις δὲ ὅτε χρεῖα χειροτονί(ας) γενήσεται αὐτοῖς, προσκαλῶνται ἕνα τινὰ τῶν ἀρχιερέ(ων), ὃν ἂν ἐθέλωσι, σφραγίζειν κ(αί) χειροτονεῖν ἀγαγνώσι(ας) κ(αί) ὑποδιακόνο(υ)ς, διακόνο(υ)ς τε κ(αί) πρεσβυτέρου(ς) ³⁰ κ(αί) πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐπιτελεῖν, χωρὶς τ(ῆς) τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσε(ως), μηδενὸς ἐναντιουμένου περὶ τούτου ἢ ἀντιλέγοντος, ἐν ἀρχίᾳ κ(αί) ἀφορισμῶ. Ὅθεν κ(αί) εἰς τ(ῆν) περὶ τούτου δῆλω(σιν) κ(αί) ἀσφάλειαν ἐγένετο κ(αί) τὸ παρὸν ³¹ σιγίλλωδες γράμμα κ(αί) ἐπεδόθη τῇ διαληφθείσῃ μονῇ τῆς Παναγί(ας) μου, τοῦ Φιλοσόφου, τῇ π(ατ)ριαρχικῇ κ(αί) σταυροπηγιακῇ. Ἐν ἔτει ςϘ̄ υ̅Ϙ̄ ο̅Ϙ̄ [εϘ], μηνὶ Αὐγούστῳ, ἰν(δικτιῶν)ος ιη'.

³² † Πολύευκτος, ἐλέϘ θ(εο)ῦ ἀρχι(ἐπίσκοπ)ος Κων(σταντινου)πόλε(ως) νέ(ας) Ρώμ(ης) κ(αί) οἰκ(ουμ)εν(ικ)ὸς π(ατ)ριάρχ(ης).

Ἐν ἔτει ςϘ, ρϘ̄, λϘ̄, βϘ, Ἰουνίῳ μηνί, ἰν(δικτιῶν)ος ζη'.

³³ † Κύριλλος ἐλέϘ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλε(ως) νέας ῥώμης κ(αί) οἰκουμην(ικ)ὸς π(ατ)ριάρχ(ης).

³⁴ † Ἡρακλείας Νεόφυτος	† Κυζίκου Παρθένιος
† Νικομηδείας Νεόφυτος	† Εὐθείπου Ἰωάσαφ
† Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος	† Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης
³⁵ † Ἀθηνῶν Θεοφάνης	† Ἀγγιάλου Χριστοφόρος
³⁶ † Προύσης Ἰωάσαφ	† Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Γαβριήλ
† Θεσσαλονίκης Παΐσιος	† Λακεδαιμονίας Ἰωάσαφ
† Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος	
³⁷ † Χίου Ἰγνάτιος	† Σμύρνης Ἰάκωβος
† Σηλυβρίας Λαυρέντιος	† Διδυμοτείχου Ἄνθιμος
† Αἴνου Παρθένιος	
³⁸ † Προκονήσου Κλήμης	† Ναυπλίου καὶ Ἄργους Θεοφάνης
† Ἀρχιεπίσκοπος Νιζίας καὶ Θεομίων Νεκτάριος	† Βάρνης Παρθένιος
³⁹ † Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως Θεοδόσιος	† Ραιδεστοῦ Μελχισεδὲκ
† Ἀγαθουπόλεως Μητροφάνης	

Ἑ π ό μ ν η μ α

Στ. 5: οἰκιῶν τε καταλύσεις, Κ: καταστάσεις. — Ε: πρόξενον ὑποδοχαί, Κ: πρόξενοι ὑποδοχῆς. — Ε: ἰάλλατε. — Π, Α: ἐνοχλοικότεων, Ν, Σ, Κ: ἐνοχλοῦντων.

Στ. ⁶: πολλὴν ὠφέλειαν, Ε: πολλῶν ὠφέλειαν, Κ: πολλὴν ὠφέλειαν. — χορηγία, Ε: χορηγίαι, Κ: χορηγία. — πρὸς τοῦτο, Ν.Σ: πρὸς τοῦτοις.

Στ. ⁷: κανόσι, Κ: κᾶν τινα. — ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ σῶμα, Ε: ἀλλὰ περὶ τὸ σῶμα. — θεῶ, Κ: τῷ θεῶ. — διὰ πράξεως, Π: διαπράξεως.

Στ. ⁹: ὡς χειμῶνος, Κ: ἐκ χειμῶνος. — καθορμιζόμενος, Ε: καθορμιζόμενον. — συναίρεσθαι καὶ ἡμᾶς, Ε: συνάρεσθαι καὶ ἡμᾶς, Κ: συναίρεσθαι καὶ ἡμῖν. — συναράττεισθαι δὲ τοῦτο, Κ: συναίρεται δ' εἰς τοῦτο. Τὸ ρ. ἐνταῦθα ληπτέον ἀμεταβάτως, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ συνάπτειν στερεῶς, βοηθεῖν, τὸ δὲ ἀπαρμφ. ἐτέθη ἀπολύτως, ἢ λ. τοῦτο = ὡς πρὸς τοῦτο, δηλ. τὸ προσιρέχειν τῇ μονῇ, γαληνιᾶν κλπ. Ἡ φράσις περιέχει μίαν παρακίνησιν νὰ βοηθοῦν τὰς μονὰς καὶ πάντες οἱ δυνάμενοι, πλὴν τῶν ἰδρυτῶν.

Στ. ⁹⁻¹⁰: ὡς κοινωνὸς πρωτουργῶν, Π, Α: πρωτουργῶν, Κ: ὁ κοινωνὸς πρωτουργῶν. — ὁ δὴ, Π: ὁ δὴ, Α, Ν.Σ: ὁ δεῖ, Κ: ὁ δέ.

Στ. ¹¹⁻¹²: δειμαμένους = τίσαντας δι' ἑαυτοὺς (ρ. δέμω), Π, Α: δημαμένους.

Στ. ¹²: σιγιλλίων, Κ: σιγγιλίων. — τῷ περιόντι, Ε: περιόντι. — τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, Ν.Σ: αὐτοὺς, Κ: αὐταῖς.

Στ. ¹³: τῆς πρὸς αὐτάς, Ε: αὐτοῦ. — κίτορα, Ε: κήτορα.

Στ. ^{15, 22}: πρωτασηκρήτις, Κ: πρωτοσηκρήτης. — ζῆλόν τε, Ε: ζήλοντε.

Στ. ¹⁶: τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, Κ: τῆς ἐπισκοπῆς.

Στ. ¹⁷: ἦν διὰ τὴν τοῦ φιλοσόφου ἐπωνυμίαν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου... Α, Ν.Σ: ἦν διὰ τὴν τοῦ φιλοσόφου αὐτοῦ ἐπωνυμίαν καὶ αὐτὴν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου...

Στ. ¹⁸: κατεσκεύασεν ἐν αὐτῇ, Ε: κατεσκεύασεν ἐν αὐταῖς. — ἐν αὐτῇ ψυχῶν, Ε: ἐν αὐτῷ ψυχῶν.

Στ. ^{19, 21}: σιγιλιῶδες, Κ: σιγγιλιῶδες. — ἀγαθόν, Ν.Σ: ἀγαθὴν.

Στ. ^{22, 23}: εὐρίσκονται... μνημονεύη, Ν.Σ: εὐρίσκεσθαι, μνημονεύειν.

Στ. ²⁴: μετ' ἐξουσίας, Ε: μετεξουσίας. — κατὰ τοῦτου ἱερατικόν τι διαπράξεσθαι, Κ: κατὰ τοῦτου ἔλλ.

Στ. ²⁶: ταῦτην, Κ: ταῦτα. — οἱ δὲ ἐκείσε... ψάλλοντες, Ν.Σ: οἱ δὲ ἐκείσε εὐρισκόμενοι συνήθως ψάλλοντες.

Στ. ²⁷: καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ Π..., Ν.Σ: καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Π...

Στ. ²⁹: ὃν ἂν ἐθέλωσι, Α, Ν.Σ: ὃν ἐθέλωσι. — διακόνους τε καὶ πρεσβυτέρους, Κ: καὶ πρεσβυτέρους.

Στ. ³¹: σιγιλιῶδες, Κ: σιγγιλιῶδες. — τῆς Παναγίας μου, Ν.Σ: τῆς ὑπεραγίας μου, μεθ' ὃ εἰς τὴν φᾶν: τῆς Παναγίας μου. — Ε: ἰνδ. θης.

Στ. ³²: ἡ χρονολογία τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἴσου ἐν Α. ἐλλείπει.

Στ. ³³⁻³⁹: ὑπογραφαὶ ἐν Ν.Σ. καὶ Κ. ἐλλείπουν, ἐν Α ἰδιοχείρως: Καισαρίας καὶ Καππαδοκίας Γρηγόριος, Ἡρακλείας Νεόφυτος, Κυζίκου Παρθένιος, Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος, [Εὐθείπου] Ἰωάσαφ, Παλ. Πατρῶν Θεοφάνης, Νικομηδείας Νεόφυτος, Ἀθηνῶν Θεοφάνης, Θεσσαλονίκης Παρθένιος, Λακεδαιμονίας Ἰωάσαφ, Ναυπάκτου καὶ Ἀρτῆς Γαβριήλ, Προῦσης Ἰωάσαφ, Διδυμοτείχου Ἀνθίμος, Μεσημβρίας Ἀκάκιος, Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος, Αἴνου Παρθένιος, Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως Θεοδόσιος, Ἀγχιάλου Χριστοφόρος, Προκονήσου Κλήμης, Σηλυβρίας Λαυρέντιος, Ναυπλίου καὶ Ἀργους Θεοφάνης, Σερῶν Τιμόθεος, Ραιδεστοῦ Μελχισεδέκ, Μηθύμνης Καλλίνικος, Χίου Ἰγνάτιος, Σμύρνης Ἰάκωβος, Βάρνης Παρθένιος, Ἀγαθουπόλεως Μητροφάνης, Νέων Πατρῶν Ἀνθίμος, ἀρχιεπίσκοπος Νιζίας καὶ Θερμίων Ἀρσένιος.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πατριαρχικοῦ σιγιλλίου πολλὰ ἔχομεν νὰ διδαχθῶμεν. Τοῦτο ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ πατριαρχοῦ Πολυεύκτου, ἐπειδὴ δὲ συνέβη κατὰ

τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν τῆς μονῆς καὶ τὰς πολλὰς ἐθνικὰς δοκιμασίας ν' ἀπολεσθῆ τὸ πρωτότυπον τοῦ σιγιλλίου, οἱ μοναχοὶ προσέφυγον εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ ἐπέτυχον τὴν ἔκδοσιν ἐπισήμου ἴσου, κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1624. Πολυπληθὴς πατριαρχικὴ Σύνοδος ὑπὸ τὸν πατριάρχη Κύριλλον Α' τὸν Λούκαριν βεβαιοῖ περὶ τοῦ παλαιοῦ καὶ ἀρχαίου κώδικος, ἐξ οὗ ἐξεβλήθη τὸ ἴσον, ὁραθέντος παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν συνοδικῶν, καὶ ἐπομένως περὶ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ, ὄντος ἴσου ἀπαράλλακτως τοῦ ἴσου τοῦ πρωτοτύπου παλαιγενοῦς σιγιλλιώδους γράμματος (στ. 2-3)¹. Ἡ ἰδία πατριαρχικὴ Σύνοδος ἔνα μῆνα πρὸ τῆς βεβαιώσεως τοῦ ἴσου, ἦτοι τὸν Μάιον τοῦ 1624, ἀνεπέθεσε τὴν σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τῆς μονῆς Φιλοσόφου, ἀπολυθέντος νέου (τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) σιγιλλίου, κυρουμένου ὑπὸ τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν καὶ πλήθους ἀρχιερέων.

Τὸ ἐνταῦθα ἐπανεκδιδόμενον ἴσον τοῦ πρωτοτύπου ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ τῆς Λατινικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ Εὐθ. Καστόρχη, ἐκ Δημητσάνης προερχομένου καὶ ἐν τῇ σχολῇ αὐτῆς μαθητεύσας, γνωστοῦ δὲ διὰ τὴν εἰθρομάθειαν αὐτοῦ². Ἐκ τῆς πρώτης ἐκδόσεως, ἣτις ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ περγαμηνοῦ ἴσου, ἐγένοντο βραδύτερον καὶ ἄλλαι, ὅχι πληρέστεραι³.

Ἡ περγαμηνὴ παρουσιάζει εἰς τὸ σημεῖον τῆς χρονολογίας τοῦ πρωτοτύπου μικρὰν ὀπήν, ἣτις ἔφθειρε τὸ γράμμα τῶν μονάδων. Ὁ πρῶτος ἐκδότης⁴ ἀνέγνωσεν ἔτος ἀπολύσεως τοῦ γράμματος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου ς'νοβ' = 6472, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ σωτήριον 964, ὅπερ ἐν τούτοις

¹ Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐσώζοντο κώδικες παλαιότεροι τῆς Ἀλώσεως εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Πατριαρχείου. Βλ. Γενναδίου Μ. Ἀραμπατζόγλου, μητρ. Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων, Φωτίειος Βιβλιοθήκη, μέρ. Α', ἐν ΚΠόλει 1933, σελ. θ' - ι'. Ὀλίγον βραδύτερον δὲν ἐσώζοντο κώδικες παλαιότεροι τοῦ ἔτους 1538. Βλ. Δοσιθέου, πατρ. Ἱεροσολύμων, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, ἐν Βουκουρεστίῳ 1715, σελ. 1169. Μαν. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, ἐν ΚΠόλει [1890 - 1895], σελ. 565. Τοῦ αὐτοῦ, Κύριλλος ὁ Λούκαρις, « Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν », τόμ. Α' (1938), σελ. 325.

² [Εὐθ. Καστόρχη], Περὶ τῆς ἐν Δημητσάνῃ Ἑλληνικῆς Σχολῆς καὶ περὶ τῶν καθιδρυτῶν καὶ πρώτων αὐτῆς διδασκάλων, ἐν Ἀθήναις 1847, σελ. 49 κέξ.

³ Αἱ γνωσταὶ ἡμῖν ἐκδόσεις τοῦ σιγιλλίου χρονολογικῶς εἶναι αἱ ἑξῆς: L. Ross, ἐν τῇ ἐφημ. « Hallische Literaturzeitung », τόμ. Ι (1849), σελ. 811 κέξ. — Κ. Σ. Πιττάκης, « Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς », ἔτ. 1854 (φ. 38), σελ. 1216-1217. — Fr. Miklosich - J. Müller, Acta et diplomata Graeca medii aevi sacra et profana, τόμ. V, Vindobonæ 1887, σελ. 250-252. — Ι. Ν. Πρωτοπαπᾶ, Ὁ μητροπολίτης Ἀνανίας καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας, « Σπαρτιατικὸν Ἡμερολόγιον », ἔτ. Ε' (1904), σελ. 75-78. Πρβλ. Περ. Γ. Ζεργλέντη, Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου θαλάσσης, τόμ. Α', ἐν Ἐρμουπόλει 1913/22, σελ. 193, ὑποσ. 3.

⁴ [Εὐθ. Καστόρχη], ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 52.

μετέγραψεν ὡς ἔτος 963. Ἐκτοτε πάντες ἀναγράφουν ἀσυζητητὶ ὡς ἔτος πρώτης μνείας τῆς Δημητσάνης καὶ ἰδρύσεως τῆς μονῆς Φιλοσόφου τὸ ἐσφαλμένως παραδοθὲν ἔτος 963¹. Ἐκ τῶν διαφόρων ἐκδοτῶν τοῦ Ἰσου οἱ Miklosich καὶ Müller ἀντελήφθησαν τὸ ἐσφαλμένον τῆς χρονολογίας, ἀλλὰ μὴ ἰδόντες οἱ ἴδιοι τοῦτο καὶ θεωροῦντες ὀρθὴν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Καστόρχη ,ζυοβ' δηλ. 964, ὑπέθεσαν ὅτι ἐσφαλμένη ἦτο ἡ ἰνδικτιῶν θ' καὶ προέτειναν τὴν διόρθωσιν αὐτῆς εἰς ζ', συμφωνοῦσαν πρὸς ἔτος 964, ἐνῶ ἡ θ' θ' ἀπῆται ἔτος 966².

Ἐνεκα τούτου ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὀρθῆς χρονολογίας, καθ' ἣν ἀπελύθη τὸ σιγίλλιον, εἶναι δυσχερής. Ἐν πρώτοις τὸ ἀντίγραφον ἐπὶ κοινοῦ χάρτου ἀναγράφει σαφῶς ἔτος ,ζυοε' = 6475. Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἔγγραφο, ὅπερ εἶναι σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ἀνανεοῦν κατὰ Μάιον τοῦ 1624 τὴν σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τῆς μονῆς, ἀναφέρεται (στ. 5) ὅτι τὸ σιγίλλιον τοῦ Πολυεύκτου ἀπελύθη πρὸ 657 ἐτῶν, ἤτοι 1624 — 657 = 967 + 5508 = 6475. Ὡσαύτως ἔτος 6475 ἀναγράφεται καὶ εἰς τὸ ἐν τῇ Νομικῇ Συναγωγῇ ἀντίγραφον. Πρὸς τὸ ἀπὸ κρίσεως κόσμου ἔτος τοῦτο 6475 ἀντιστοιχεῖ ἰνδικτιῶν ι'³ καὶ ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 967, καθ' ὃ ἀσφαλῶς ἀπελύθη τὸ πρῶτον πατριαρχικὸν ὑπὲρ τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου σιγίλλιον. Ὑποθέτομεν λοιπόν, ὅτι πρέπει νὰ διορθωθῇ ἡ ἰνδικτιῶν⁴.

¹ Οὕτω π.χ. ὑπὸ Τάκη Χ. Κανδηλώρου, Ἡ Δημητσάνα, ἐν Ἀθήναις 1897, σελ. 11 καὶ τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Γορτυνία, ἐν Πάτραις 1898, σελ. 42 κέξ., μεταξὺ ἄλλων μυθιστορηματικῆς ἀξίας εἰδήσεων ἀναφέρονται τὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου, τοποθετούμενα εἰς τὸ ἔτος 963. — Ὡς ὀρθὸν τὸ ἔτος τοῦτο θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Μ. Ἰ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, σελ. 307, ὅστις ἠδύνατο ἐκ πολλῶν πηγῶν νὰ ἀρυσθῇ πληροφορίας. Ἐκτοτε καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀκολουθοῦν τὸν Καστόρχην, ὡς Βογιατζῆς, Λάμπρος, Ἀλεξόπουλος, Συναδηνός κλπ.

² Fr. Miklosich - J. Müller, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 462. Σφάλμα περὶ τὴν χρονολογίαν 964 ἢ 966 καὶ τὴν ἰνδικτιῶνα διακρίνει καὶ ὁ παρέχων περίληψιν γαλλιστί τοῦ ἐγγράφου V. Grumel, Les registes des actes du Patriarcat de Constantinople, τόμ. I, τ. β', Παρίσι 1936, σελ. 225 - 226. Ὁ ἴδιος ὑποθέτει, ὅτι ὑπάρχει μεταγενεστέρα προσθήκη εἰς τὸ σιγίλλιον τοῦ Πολυεύκτου, θεωρῶν ὅτι τὰ ἐν στ. 24 λεγόμενα, ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς τὸν μητροπολίτην Παλ. Πατρῶν ἢ τὸν ἐπίσκοπον αὐτοῦ Λακεδαιμονίας, μήτε ἐτερόν τινα τῶν ἐν Πελοποννήσῳ μητροπολιτῶν, ἀποτελοῦν ἀναχρονισμόν, ἐφ' ὅσον κατὰ τοὺς χρόνους τούτους πλὴν τῶν μητροπολιτῶν Παλ. Πατρῶν καὶ Κορίνθου ἐτέρα μητρόπολις ἐν Πελοποννήσῳ δὲν ὑφίστατο. Ἐν τούτοις ἡ γενικῶς καὶ ἀορίστως χρησιμοποιουμένη φράσις αὕτη μήτε ἐτερόν τινα τῶν ἐν Πελοποννήσῳ μητροπολιτῶν (= ἀρχιερέων), πλὴν τοῦ ὅτι πιθανὸν εἶναι νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸν μητροπολίτην Κορίνθου μόνον, δυνατόν νὰ μὴ ἔχη κἀν κυριολεκτικῶς τεθῆ, παρὰ ἀπλῶς καὶ μόνον πρὸς μείζονα ἔμφασιν τῆς παρεχομένης ἐλευθερίας εἰς τὴν μονήν.

³ Y. Gardthausen, Griechische Palæographie, τόμ. II, Λιψία 1913, σελ. 490 (πίνακες).

⁴ Πρβλ. καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Δ. Ζακυθηνοῦ σημειούμενα, προτιμῶντος

Ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ ἀρχαιοπρεποῦς εἰσαγωγῆς τοῦ σιγιλλίου καταδεικνύεται, ὅτι ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία χρέος αὐτῆς ἐθεώρησε νὰ ἀπονεύμῃ τὸν δίκαιον ἔπαινον πρὸς τὸν ἰδρυτὴν τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου καὶ πάντα ἄλλον, ὅστις συντελεῖ εἰς ἐπικουρίαν τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἡ ὠφέλεια τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἢ σωτηρία. Διὰ μέσου τῶν γενικοτήτων τῶν ἐκφράσεων τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ σιγιλλίου δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἀποφυγὼν τὴν βιοτικὴν αὐτοτορικυμίαν καὶ τῆς μονῆς προσδραμών, ὅστις τὸ 967 ἔτος, ὁπότε τὸ σιγιλλιον τοῦ Πολυεύκτου ἀπολύεται, ἦδη γαληνιᾶ, ὡς χειμῶνος τοῦ βίου τῷ μονήρει βίῳ καθοριζόμενος κλπ., δὲν εἶναι εἰ μὴ ὑπαρκτὸν καὶ γνωστὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐπέχει νὰ ὀνομάσῃ ὁ πατριάρχης. Τὸ στενότατα πρὸς τὴν μονὴν συνδεόμενον πρόσωπον τοῦτο ὑπονοεῖται καὶ περαιτέρω, ἀποκαλούμενον *κοινωνὸς πρωτουργῶν τῆ χορηγία τῶν ἀναγκαίων*¹. Τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶναι ἄξιον ἐγκωμίου, ἐὰν ἔκτισεν (ἔκτισε χάριν ἑαυτοῦ, ἐν κυριολεξίᾳ τοῦ ρ. δέμω) τὴν μονὴν καὶ εἰς αὐτὴν προσέφευγεν ἀσφαλῆ κειμήλια, ἦτοι τὰ ἀναγκαῖα τῆς μονίμου καὶ διαρκοῦς ἱστορικῆς ζωῆς. Ἐπίσης ἐπιβάλλεται νὰ προστατευθῇ δι' ἰδιαιτέρας τιμῆς τιμωμένη ἡ μονὴ καὶ δι' αὐτῆς ἐπαξίως ν' ἀπονεμηθῇ πρὸς τὸν κτίτορα ἱερότης πνευματικῆ, ὥστε νὰ παρακινουῖνται καὶ ἄλλοι πρὸς τοιοῦτους σκοποὺς, κατὰ τὰ εὐθὺς κατόπιν προστιθέμενα.

Πρόκειται λοιπὸν πιθανώτατα περὶ τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς μονῆς, ὅστις κατέληξεν ἐκεῖ καὶ περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, πρᾶγμα οὐχὶ ἀσύνηθες εἰς τοὺς βυζαντινοὺς αὐτοκρατορικοὺς καὶ ἀρχοντικοὺς οἴκους. Περισσότερας εἰδήσεις περὶ αὐτοῦ παρέχει ἐν συνεχείᾳ τὸ σιγιλλιον. Ἦτο οἰκεῖος τοῦ κρατίστου ἁγίου μου αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Φωκά, λέγει ὁ Πολύευκτος, τοῦ ποθεινοτάτου υἱοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκά μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου, ἀνδρὸς ἁγίου, ἀλλὰ σκληροῦ, ἀλλεπάλληλα ἐδημιουργοῦντο ἐπεισόδια² καὶ ἀμφίβολον εἶναι ἂν θὰ

μᾶλλον ὡς βασικοῦ στοιχείου τὴν ἰνδικτιῶνα, ἀντὶ τοῦ ἔτους. D. A. Z a k y t h i n o s, Le despotat Grec de Morée, τόμ. Β', Ἀθήναι 1953, σελ. 155 - 156, 301 - 302.

¹ Πρωτοργός, ὡς ἐπίθ. ἔχει τὴν ἐννοίαν τοῦ πρώτου ἐνεργήσαντος, τοῦ πρώτου αἰτίου γενομένου ἔργου τινός, ἄρα ἰδρυτοῦ τῆς μονῆς ἐν προκειμένῳ. Ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἐπίθετον, ἀλλὰ μετοχὴ ἀλλαχοῦ μὴ ἀπαντῶντος ρ. πρωτουργῶ. Τὸ νόημα τῆς ὅλης φράσεως (στ. 9 - 10) εἶναι: καθὼς θεωρεῖται ἀναγκαῖον καὶ ἡμεῖς νὰ βοηθοῦμεν ἐκείνους πού ἀναλαμβάνουν τέτοια ἔργα (δηλ. ν' ἀφήνουν τὴν ζωὴν μὲ τὰ βάσανα καὶ νὰ ἀράζουσιν εἰς τὸ μοναστήρι μὲ τὴ μοναξιά), ἃς βοηθῇ ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ ζήτημα (νὰ πηγαινούν ἐκεῖ ὅσοι διψοῦν διὰ γαλήνην) ὄχι μόνον ἐκεῖνος πού ἔγινεν ἢ αἰτία τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς καὶ παίρνει μέρος εἰς τὴν χορηγίαν τῶν ἀπαιτητῶν ἐφοδίων, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλος κλπ.

² G. Sch l u m b e r g e r, Ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος Φωκάς, μετάφρ. I. Λαμπρίδου ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Μαρσαλῆ, μέρ. Α', ἐν Ἀθήναις 1905, σελ. 423 κέξ. 431 κέξ.

ἐγράφοντο τοιαῦται φιλόφρονες φράσεις τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπὸ τοῦ πατριάρχου εἰς ἐπίσημα πατριαρχικά γράμματα. Ὁ ἰδρυτῆς τῆς μονῆς λοιπὸν ἐπέτυχε τὴν περιβολὴν αὐτῆς διὰ πατριαρχικῶν προνομίων βραδύτερον καὶ δὴ περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Φωκά. Ὠνομάζετο οὗτος Ἰωάννης Λαμπαροδόπουλος, ἦτο φύσεως ἀγαθῆς καὶ περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὴν περὶ τὰ θεῖα φροντίδα, προσεπωνυμεῖτο φιλόσοφος καὶ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ βασιλέως πρωτασηκρήτις (στ. 15).

Ἐν πρώτοις ἀξιὸν ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι, ὅτι οἰκογένεια Λαμπάρδου καὶ διὰ τῆς λατινικῆς καταταλήξεως -pullus¹ Λαμπαροπούλου ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη μέχρι σήμερον ἐν Δημητσάνῃ, ὑπῆρξε δὲ ἡ πασῶν ἐπιφανεστάτη διὰ μέσου τῶν αἰώνων, γεννήσασα προὔχοντας ἐν τῷ τόπῳ καὶ διαπρεπεῖς ἀρχιερεῖς². Ἐπομένως οὐδεμία ἀμφιβολία γεννᾶται, ὅτι ὁ ἰδρυτῆς τῆς μονῆς ἦτο δημητσανίτης. Ἡ γνωστὴ βυζαντινὴ οἰκογένεια Λα(μ)παρδᾶ, ἐξ ἧς ἀξιοὶ λόγου ὑπῆρξαν οἱ στρατηγοὶ Ἀνδρόνικος καὶ Μιχαήλ, κατὰ τοὺς ΙΒ΄-ΙΓ΄ αἰῶνας³, χρονικῶς ἀφίσταται ἀπὸ τὸν ἰδρυτὴν τῆς μονῆς Φιλοσόφου, ἔτι δὲ περισσότερον ἀπέχει ἢ ἐκ Κρήτης οἰκογένεια Λαμπάρδου, ἐξ ἧς προσέρχονται γνωστοὶ ἀγιογράφοι, ὥστε πᾶς μετ' αὐτοῦ συσχετισμὸς νὰ εἶναι ἔργον δύσκολον. Ἐκ τῆς γλωσσικῆς ὁμως ἐξετάσεως τὸ ὄνομα Λαμπάρδου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδειχθῇ ἐλληνικόν. Ἴσως ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἐθνικὸν Λομβαρδός, εὐχερῶς δ' ἐνθυμίζει τοὺς γερμανικῆς καταγωγῆς Λογγοβάρδους (ἄλλως Λαγγοβάρδους, Λογγιβάρδους), οἵτινες, καθ' ἃ πιστεύεται, οὕτως ἀπεκλήθησαν ἐκ τοῦ μακροῦ γενείου, ὅπερ ἔφερον (lang - bart), εἰς τὴν βυζαντινὴν δὲ Ἰταλίαν ἐνεφανίσθησαν μετὰ τὰ μέσα τοῦ V' αἰῶνος, ἀπειλήσαντες πολλὰκις τὴν Ἰταλίαν ὀλόκληρον καὶ καταστάντες μάλιστα τῶν βυζαντινῶν χωρῶν, μέχρις ὅτου ὁ Καρολομάγνος τοὺς ὑπέταξεν ὀριστικῶς, λήγοντος τοῦ Η΄ αἰῶνος. Τότε ἠναγκάσθησαν νὰ διασπαροῦν, εἰς διαφόρους χώρας, ὅπου ἐδημιούργησαν ἀξιόλογον ἐμπόριον, τραπεζιτικὰς ἐργασίας κλπ.

Καίτοι οὐδεμία ρητὴ ἱστορικὴ μαρτυρία ὑπάρχει, θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ εἰκασία, ὅτι πιθανῶς ἐκ τῶν μακρογενεῶν ἐκείνων προσφύγων τινὲς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τελικῆς αὐτῶν διασπορᾶς, ἢ καὶ προηγουμένως κατὰ τὴν περίοδον τῶν κατὰ τοῦ Βυζαντίου ληστρικῶν ἐπιδρομῶν, ἔφθασαν μέχρι Πελοποννήσου. Σποραδικαὶ μετακινήσεις βαρβαρικῶν πληθυσμῶν εἰς

¹ Γ. Χατζιδάκι, Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1907, σελ. 637. Δ. Η. Οἰκονομίδου, Τὰ σύνθετα εἰς -πουλλος, -πουλλον καὶ τὰ παράγωγα αὐτῶν, < Ἀρχεῖον Πόντου >, τόμ. Η' (1938), σελ. 59 κέξ.

² Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Ὁ Στασινὸς τῆς Ἀκοβας καὶ ἡ οἰκογένεια Λαμπαροπούλου τῆς Δημητσάνης, < Ἑλληνικά >, τόμ. ΙΓ' (1953), σελ. 129 κέξ.

³ Περὶ τῆς οἰκογενείας Λαπαρδᾶ βλ. V. Laurent, Sceau d'Andronic Lapardas, sébaste ἐν τῷ < Echos d'Orient >, τόμ. XXXI (1932), σελ. 338 κέξ. καὶ δὴ 343 - 344.

τὰς ἀραιῶς κατοικημένας ἑλληνικὰς περιοχάς, οἷα μάλιστα ἦτο ἡ Πελοπόννησος, ἐγίνοντο πολλάκις ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἄγνωστοι ἢ μὴ μνημονευόμενοι ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν ἱστορικῶν. Καὶ ἐγίνοντο κυρίως κατὰ τοὺς Γ΄ - Θ΄ αἰῶνας, πρὸ τῆς μεγαλυτέρας γνωστῆς σλαβικῆς ἐποικίσεως τῶν μέσων τοῦ Η΄ αἰῶνος. Ἐγκαταστάσεις τοιούτων βαρβάρων ἦσαν πολλαπλῶς ὠφέλιμοι διὰ τὸν ἑλληνικὸν χῶρον, κυριώτατα διότι ἐπυκνοῦτο ὁ πληθυσμὸς ἀκινδύνως, ἐνῶ δὲ δι' ἐπιγαμιῶν οἱ εἰρηνικῶς ἐγκαθιστάμενοι ἐδέχοντο τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, συγχρόνως ἀπέβαινον ζωτικὰ στοιχεῖα ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτοῦ. Μία τοιαύτη λουβαρδο-ελληνικὴ οἰκογένεια θ' ἀφομοιοῦτο σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου πρὸς τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν πολὺ φυσικώτερον, ἀπὸ ὅ,τι συνέβη εἰς εὐρείαν κλίμακα βραδύτερον μὲ τὴν σλαβικὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐγκατάστασιν, τὴν ἀλβανικὴν μετὰ ταῦτα καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερον μὲ τὰ ὑπολείμματα ξένων ἐπιδρομῶν Φράγκων, Ἐνετιῶν, Ἀλβανῶν καὶ Τούρκων, ὧν πολλοὶ ἐξηλληνίσθησαν καὶ ἐξεχριστιανίσθησαν μέσα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν μακροχρόνιον ὑποδούλωσιν αὐτοῦ, ἀφομοιωθέντες πλήρως μετ' αὐτοῦ.

Ἄν λοιπὸν Λουβαρδὸς τις εὐρέθῃ ἐν Δημητσάνῃ κατὰ τοὺς πρώτους βυζαντινοὺς αἰῶνας, πολὺ φυσικὸν καὶ εὐλογον θὰ ἦτο νὰ ὀνομάζεται διὰ τοῦ ἐθνικοῦ του ὀνόματος ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, καθ' ὃν τρόπον ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ Ἀλβανὸς π.χ. προῆλθε κατ' ἄλλην ἐποχὴν ἐπώνυμον Ἀρβανίτης καὶ Ἀρβανιτόπουλος. Τρόπον τινὰ συνέχειαν τῆς τοιαύτης παραδόσεως ἐν Δημητσάνῃ ἀποτελεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ἄνθρωποι ἐγκαθιστάμενοι ἐξ ἄλλων χωρίων καὶ συνήθως κατόπιν ἐπιγαμίας πολιτογραφούμενοι εἰς τὴν νέαν πατρίδα, γίνονται ἐφεξῆς γνωστοὶ διὰ παρωνυμίων, δηλούντων τὴν προέλευσιν αὐτῶν, εἶτα δὲ καθισταμένων οἰκογενειακῶν ἐπωνύμων, τῶν πραγματικῶν τοιούτων λησμονουμένων ἐν τῷ μεταξύ, ἕνεκα τῆς συχνῆς χρήσεως τῶν προσθέτων. Οὕτω σήμερον δημητσανῖται, περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ὁποίων οὐδεμία ἀμφισβήτησις δύναται νὰ ἐγερωθῇ, φέρουν τὰ ὀνόματα Κυπραῖος, Ρεκουνιώτης, Ραφτιώτης, Ραδαῖος, Σύριος, Τσάκωνας, Μανιάτης, Μαλεβίτης κλπ. Ἐκ τούτων τὰ τελευταῖα εἶναι γεννήματα τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας καὶ δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθοῦν, εἰ μὴ διὰ τῶν ἀνωτέρω συλλογισμῶν.

Κατὰ ταῦτα τὸ ἐπώνυμον Λαμπαρδῆς φαίνεται ἐξηλληνισμένος τύπος ἐθνικοῦ τινος ὀνόματος, σχετιζομένου πρὸς τοὺς ἀνωτέρω Λουβαρδοὺς ἢ Λογοβάρδους, ἐκ συμφυρμού τῶν δύο ὀνομάτων καὶ ἀφομοιώσεως τοῦ ἀτόνου α τῆς συλλαβῆς Λα(μ)- πρὸς τὸ α τῆς συλλαβῆς βαρ- (μπαρ-) προελθῶν, συμφώνως πρὸς ἰσχύοντας γλωσσικοὺς κανόνας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Γόνος τοιαύτης τινὸς οἰκογενείας ὑπῆρξεν ὁ Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος. Ὁ πρὸ αὐτοῦ βίος τῆς οἰκογενείας πρέπει νὰ ἦτο ἀρχαιότερος τοῦ αἰῶνος, τῆς δὲ πολίχνης ἔτι μᾶλλον, γνωστοῦ ὄντος ὅτι αὕτη διεδέχθη τὴν παρακμάσασαν ἀρχαίαν πόλιν Τεῦθιν ἱκανὰ ἔτη μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἄσφα-

λῶς εἰς τὸ ξενικὸν τοῦ ἀνδρὸς ὄνομα βασιζόμενος ὁ Hertzberg ὑπεστήριξεν, ὅτι οὗτος κατήγετο ἐκ τῶν δυσμικῶν χωρῶν τοῦ βυζαντινοῦ κράτους¹. Ἄν ὅμως τοῦτο ἦτο ἀληθές, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνη δεκτὸν ὅτι μεταξὺ Δημητσάνης καὶ Λαμπαρδοπούλου οὐδεμία σχέσις ὑπῆρχε καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἐξηγηθῆ, πῶς ἕνας τοιοῦτος ἰσχυρὸς λόγιος καὶ σημαίνων βυζαντινὸς ἔφθασεν εἰς τὴν ἀπόμερον πολίχνην καὶ ἐκ τίνων λόγων ὠρμήθη νὰ ἰδρῦσῃ μονὴν εἰς τὴν λίαν δυσπρόσιτον θέσιν τῆς Μονόπορης². Περὶ τοῦ ἀντιθέτου ὑπάρχουν σοβαρὰ ἐπιχειρήματα, ὅτι τὴν θέσιν ἐπέλεξεν ἡ ἔλξις τῆς ἐκεῖθεν καταγωγῆς, ἡ γοητεία τῆς προσφιλοῦς γενετείρας καὶ ἡ ἐπὶ χίλια ἔτη ἔκτοτε ὑπαρξίς τῆς καὶ πρότερον ὑπαρχούσης οἰκογενείας Λαμπάρδη, ἐν διαρκεῖ ἀκμῇ μέχρι τῆς σήμερον.

Ὁ ἰδρυτὴς τῆς μονῆς Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος εἰς τὸ ἐκδιδόμενον πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου προσωνυμεῖται φιλόσοφος, ἐκ τῆς προσωνυμίας δὲ ταύτης εὐθὺς ἀμέσως ἀπεκλήθη ἡ μονὴ καὶ μέχρι σήμερον ἀποκαλεῖται τοῦ Φιλοσόφου. Βεβαίως εἰς τὴν βυζαντινὴν περιόδον φιλόσοφοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀνομάζονται οἱ μοναχοί³, ἀλλὰ καὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου φιλόσοφοι καὶ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ὀνομάζονται, ὁ δ' ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ὁ πρῦτανις ἄς εἴπωμεν, ἀποκαλεῖται ὕπατος τῶν φιλοσόφων, οἷος ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανεπιστημίων Μιχαὴλ Ψελλός, ὀρισθεὶς τοιοῦτος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσῃ Φιλολογικῇ Σχολῇ⁴. Ἦτο λοιπὸν ἀπλοῦς λόγιος ἢ πανεπιστημιακὸς διδάσκα-

¹ G. Hertzberg, Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἀρχαίου βίου μέχρι σήμερον, μετάφρ. Π. Καρολίδου, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1906, σελ. 365.

² Τὸ μέχρι σήμερον σωζόμενον τοπωνύμιον Μονόπορη ἀποδίδεται εἰς ὀλόκληρον τὴν περὶ τὴν μονὴν περιοχὴν, ἰδίᾳ μάλιστα εἰς τὴν ἀντικρινὴν αὐτῆς πλευρᾶν, πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Λουσίου, ἔνθα ἡ ἀτραπὸς μόλις ἐπιτρέπει τὴν διάβασιν πεζοῦ μόγου. Ἐντεῦθεν καὶ ἐπίθετον μονοπορήσιος — ὁ ἐκ Μονόπορης προερχόμενος, ὁ διαβίων εἰς περιοχὴν τῆς Μονόπορης, ὅπου διαχειμάζουν ποιμένες. Ἡ λέξις Μονόπορη ἐκ τοῦ ἄνοτος+περᾶν, καθ' ὃν τρόπον μονεμβασία = μόνη ἔμβασις σχηματισθεῖσα εἶναι ἀθησαύριστος εἰς τὸ Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

³ Du Cange, Glossarium ad scriptores mediæ et infimæ Græcitatatis..., τόμ. Β', Lugduni 1688, σελ. 1678.

⁴ Αὐτόθι, τόμ. Α', σελ. 304, ἐν λ. διδάσκαλος, σελ. 535, ἐν λ. καθηγητής. Βλ. καὶ Ch. Zervos, Michel Psellos, Paris 1920, σελ. 90 κέξ. — Ἀνδρ. Ἀνδρεάδου, Ἡ στρατολογία τῶν ὑπαλλήλων καὶ τὰ πανεπιστήμια εἰς τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, μετάφρ. Γ. Σ. Μαριδάκη, « Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν », τόμ. Ζ' (1927), σελ. 348. Πρβλ. Ἀ. Μ. Ἀνδρεάδου, Le recrutement des fonctionnaires et les universités dans l'empire byzantin, ἐν Ἀνδρέου Μ. Ἀνδρεάδου, Ἔργα, τόμ. Α', Ἀθήναι 1938, σελ. 551 κέξ. Πρβλ. Fr. Fuchs, Die höheren Schulen von Konstantinopel im Mittelalter,

λος ὁ Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος; Ἄλλὰ φιλόσοφος ἐπωνυμεῖται ἐν τῷ γράμματι πομποδῶς καὶ ἐπισήμως καὶ ὁ ἀναπόσπαστος οὗτος τίτλος προσδέεται βάρως καὶ κῦρος πολὺ εἰς τὸν ἄνδρα, ὁ ὁποῖος εἶναι δημόσιος καὶ ἐπιφανής, τετιμημένος μὲ ἀξίωμα πολιτικόν. Διότι εὐθὺς ἀμέσως προστίθεται (στ. 15) ἐν τῷ σιγίλλῳ, ὅτι ὁ Λαμπαρδόπουλος ἦτο πρωτασηκροῆτις¹, πρωθυπουργὸς εἰπεῖν τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ. Ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς τοῦ Βυζαντίου, αὐτοκράτωρ γενόμενος, φαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἐμπιστευτικὴν ταύτην θέσιν προσέλαβεν ἄνθρωπον τῆς ἐμπιστοσύνης του, οἰκεῖον αὐτῷ, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ σιγίλλῳ (στ. 14), πρότερον οὐχὶ ἄσημον ὄντα, ἀλλ' ex officio τοῦλάχιστον καὶ ἐκ μορφώσεως ἄξιον καὶ κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐπέλεξεν ἄλλαις λέξεσιν ἄνδρα φιλόσοφον, ἦτοι ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τῆς αὐτοκρατορίας ἐκπαιδεύσει διαπρέποντα.

Δύσκολον εἶναι νὰ καθορισθῇ ὁ ἀκριβὴς χρόνος, καθ' ὃν ὁ Λαμπαρδόπουλος ἐχρημάτισε πρωτασηκροῆτις τοῦ Φωκᾶ. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 963, ἡ περὶ τὸν εὐνοῦχον Ἰωσήφ Βρίγγαν κυβερνώσα τὸ Βυζαντινὸν φατρία, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ Β', κατωχυρώθη περὶ τὴν βασιλομήτορα Θεοφανώ, τὴν Σύγκλητον καὶ τὸν πατριάρχη Πόλυευκτον. Κατὰ τὴν διανομὴν τῶν ὑπουργημάτων διετηρήθη ὡς λογοθέτης τοῦ δημοσίου δρόμου Μιχαὴλ ὁ πρύτανις, πρωτασηκροῆτις δὲ Συμεὼν ὁ πατρικίος². Θὰ ἠδύνατό τις νὰ νομίση, ὅτι ἅμα ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον ὁ Νικηφόρος προσέλαβεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν καὶ ἐμπιστευτικὴν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν ἄνδρα οἰκεῖόν του καὶ ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἀνωτάτης διανοήσεως προερχόμενον, τοῦτο μὲν ἵνα οὗτος ἐπιβληθῇ διὰ τῆς ἀκτινοβολίας του ἐν τῇ σπουδαίᾳ ταύτῃ θέσει κατὰ τὴν ἀνώμαλον περιόδον τῆς ἀνόδου τοῦ Φωκᾶ εἰς τὸν θρόνον, τοῦτο δὲ ἵνα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἀπαλλαγῇ ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ πατρικίου Συμεῶν, ὅστις συνέπραττε μετὰ τοῦ ἐχθροῦ του Βρίγγα. Καὶ πρᾶ-

ἐν «Byzantinisches Archiv», Heft 8 (Berlin 1926). F. Miklosich - J. Müller, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 462.

¹ Primus à secretis, primus secretarius, πρῶτος τῶν σεκρέτων, τῶν βασιλικῶν γραμματέων, ὁ ἐξ ἀπορρήτων γραμματεὺς τοῦ αὐτοκράτορος. Du Cange, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Α', σελ. 137-138, ἐν λ. ἀσηκροῆτις. Σχετικὴ εἶναι ἡ μελέτη τοῦ Stein, Untersuchungen zur spätbyzantinischen Verfassung und Wirtschaftsgeschichte, ἐν «Mitteilungen zur osmanischen Geschichte», τόμ. II (1926), σελ. 1-62. Διεξοδικώτερον περὶ πρωτασηκροῆτων γράφει ὁ αὐτὸς Stein, ἐν Untersuchungen über das Officium der Prätorianerpræfectur seit Diocletian, Βιέννη 1922, ἀλλὰ δὲν ἔχει κατάλογον πρωτασηκροῆτων.

² G. Schlumberger, Ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος Φωκᾶς, μετάφρ. I. Α. μπρίδου, μέρ. Α', ἐν Ἀθήναις 1905, σελ. 301-302. — Εἶναι δ' οὗτος ὁ γνωστὸς Συμεὼν ὁ μεταφραστὴς, περὶ οἷ βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, Εἰς Συμεῶνα τὸν Μεταφραστήν, «Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τόμ. ΚΓ' (1953), σελ. 113 κέξ., 130.

γματι μὲν ὁ Νικηφόρος, εὐθύς ὡς ἐγκατέστη, προέβη εἰς πρωτεύοντάς τινας διορισμούς¹, ἀλλὰ τὴν διάλυσιν τῆς κυβερνώσης πατρίδας δὲν τὴν ἐπέτυχεν. Οὕτως, ὁ πατρικίος Συμεὼν παρέμεινε πρωτασηκρητῆς, ἀπαντᾷ δὲ τοιοῦτος κατὰ τὸ ἔτος 964, γνωστὸς συντάκτης τῆς περιφήμου νεαρᾶς τοῦ Νικηφόρου Φωκά, *περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι νέα μοναστήρια καὶ γηροκομεῖα*, ἣτις κατηργήθη βραδύτερον, τὸ ἔτος 1003, ὑπὸ Βασιλείου Β'². Ἐπίσης ἀπαντᾷ τὸ 967 συντάκτης ἐτέρας νεαρᾶς τοῦ Φωκά, *περὶ τοῦ προτιμᾶσθαι τῶν πενήτων τοὺς δυνατούς, εἰς ἐξώνησιν τῶν παρὰ τῶν δυνατῶν πιπρασκομένων*³.

Ἡ ἐν τῷ σιγίλλῳ εἶδησις, ὅτι ὁ Λαμπαρδόπουλος ὑπῆρξεν οἰκεῖος τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διετέλεσε πρωτασηκρητῆς αὐτοῦ, καίτοι μὴ ἐπιβεβαιουμένη ἐξ ἄλλων πηγῶν, εἶναι ἀσφαλεστάτη. Κατόπιν δὲ τῶν ἀνωτέρω, χρόνος καθ' ὃν ἐχρημάτισε πρωτασηκρητῆς, δύναται νὰ εἶναι ὁ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 964-967.

Ἦδη γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, πότε ὁ Ἴω. Λαμπαρδόπουλος ἴδρυσεν τὴν μονὴν τῆς Θεοτόκου, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Μονοπόρου, ἣν διὰ τὴν τοῦ φιλοσόφου ἐπωνυμίαν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου ἐκάλεσαν μετὰ ταῦτα (στ. 17); Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι δύσκολος. Πάντως ἰδρῦθη πρὸ τοῦ ἔτους 964, ὅτε ἤρχισεν ἰσχύουσα ἡ νεαρά τοῦ Φωκά, ἣτις ἐμνημονεύθη ἀνωτέρω συνταχθεῖσα ὑπὸ Συμεὼν τοῦ πατρικίου, δι' ἣς ἀπηγορεύετο ἡ ἀνεγερσις νέων μοναστηρίων καὶ ἣς τόσον προσφάτου δύσκολος θὰ ἦτο ἡ καταπάτησις ὑπὸ δημοσίου ἀνδρός. Καὶ ναὶ μὲν ἐν στ. 22 τοῦ σιγίλλου ἡ μονὴ χαρακτηρίζεται ἀρτίως ἀνεγερεθεῖσα ἐκ βᾶθρων αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἔννοια τοῦ ἐπιρρημάτος ἀρτίως δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς καὶ δυνατὸν νὰ σημαίη καὶ πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν, π.χ. 7-10, ἀν ληφθῶν ὑπ' ὅσιν δύο τινά. Πρῶτον, ὅτι εἰς τὸν ἀπόκρημνον βράχον τῆς Μονόπορης, ὅπου τὰ πολύτιμα ὕλινκα ἐνὸς ἐξαιρετοῦ ἔργου μετεφέροντο ἀπὸ ἀποστάσεως μεγαλυτέρας τοῦ χιλιομέτρου ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο λίαν δυσχερὲς καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνετελέσθῃ συντόμως. Καὶ δεύτερον, ὅτι χρόνος σχετικῶς ἱκανὸς ἀπητήθη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς μέχρι τῆς ἀπολύσεως τοῦ πρώτου σιγίλλου (967), διὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἡ παρὰ τῷ λαῷ ἐπικράτησις τῆς ἐπωνυμίας τοῦ Φιλοσόφου, ἣτις καὶ ἐν τῷ σιγίλλῳ ἀναφέρεται, ὡς μετὰ ταῦτα γενομένη.

Φαίνεται λοιπόν, ὅτι ἐνωρίτερον τοῦ ἔτους 960 ἰδρῦθη ἡ μονή, ὅτι ὁ ἰδρυτῆς αὐτῆς ἦτο φιλόσοφος τότε καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ λαὸς ἐπωνόμασε τὴν μονήν, ὅτι γενόμενος πρωτασηκρητῆς τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Φωκά μεταξὺ

¹ G. Schlumberger, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 414-415.

² Αὐτόθι, σελ. 445. — Zachariæ A. Lingenthal, *Jus Græco-Romanum*, μέρ. III, Λιψία 1862, σελ. 292. — Ἐκδ. Ζέπων, τόμ. Α' (1931), σελ. 249 κέξ.

³ G. Schlumberger, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 453. — Zachariæ A. Lingenthal, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 296-297. Ἐκδ. Ζέπων, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 253 κέξ.

τῶν ἐτῶν 964 - 967 ἐπέτυχε τῆς πατριαρχικῆς προνομίας τὴν κατοχύρωσιν διὰ τοῦ σιγγιλίου τοῦ Πολυεύκτου, κατ' Αὐγουστον τοῦ ἔτους 967 καὶ τέλος ὅτι πιθανώτατα ὁ ἰδρυτὴς τῆς μονῆς ἀπομακρυνθεὶς τῶν ἐγκοσμίων ἐγκατεβίωσεν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μονήν, εἰς ἣν καὶ ἰδρῶν αὐτὴν ἴσως εἶχεν ἀποβλέψει.

Πέραν τῶν ἐρευνηθέντων σημείων τοῦ ἐκδιδομένου πατριαρχικοῦ γράμματος, ἄξια ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος εἶναι καὶ τὰ ἀκόλουθα. Ἡ ἰδρυσις τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου καὶ ἡ περαιτέρω ἐντὸς τῶν πνευματικῶν καὶ ἐθνικῶν πλαισίων μακρὰ δρᾶσις αὐτῆς ἀφορμῶνται ἀπὸ μίαν περίοδον βαρβαρικῶν μετακινήσεων, ἐγκαταστάσεων καὶ ἀνωμαλιῶν εἰς Πελοπόννησον, ἀκριβῶς δὲ ἡ ἰδρυσις τῆς μονῆς ἀπὸ ἐξέχον πολιτικὸν καὶ πνευματικὸν πρόσωπον τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἡ περαιτέρω μακροαίων αὐτῆς ἀκμὴ ἀπαντοῦν εὐγλώττως τόσον εἰς τὰ περὶ διατηρήσεως τῶν κατοίκων τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν εἰς πρωτόγονον κατάστασιν ἐν μέσῳ δεκάτῳ αἰῶνι, ὅσον καὶ περὶ συμμείκτων λαῶν ἔνεκα τῶν σλαβικῶν ἐπιδρομῶν κλπ. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἰδρύεται ἡ μονὴ ἐκκλησιαστικῶς ἡ κεντρικὴ Πελοπόννησος ἐξαρθᾶται ἀπὸ τὸν μητροπολίτην Πατρῶν, ἔχοντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων καὶ τὸν Λακεδαιμονίας (βλ. καὶ στ. 16, 20, 24 τοῦ σιγγιλίου) ¹. Ἡ πατριαρχικὴ κατοχύρωσις τῆς μονῆς ἐξασφαλίζει αὐτὴν ἀκριβῶς ἀπὸ τὰς τυχὸν αὐθαιρεσίας τοῦ μητροπολίτου καὶ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ. Ἡ ἄσκησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας διεξήγετο τακτικῶς ὑπὸ τῶν μοναχῶν καὶ αὐτῆς ἤθελον ν' ἀποφύγουν οὗτοι τὰς ὑπερβασίας. Οὕτως, ἀπερίσπαστοι ἐφεξῆς ἠδυνήθησαν νὰ ὀδηγήσων τὸ μοναστήριόν των εἰς περιωπὴν, εἰς τὸν τομέα τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς μάλιστα.

2²

Κύριλλος ἑλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

|² ≠ Τὸ εἰς μείζονα ἰσχὸν ἐπιβεβαιοῦσθαι τὰ τῶν πρὸ ἡμῶν π(ατ)ριαρχ-

¹ Ἡ μητρόπολις Παλ. Πατρῶν, προαχθεῖσα ἀπὸ ἐπισκοπῆς μετὰ τὸ σπουδαῖον γεγονός τῆς μεγάλης νίκης τοῦ Νικηφόρου Α' κατὰ τῶν Σλάβων, ἀρχομένου τοῦ Θ' αἰῶνος, περιέλαβεν ἐπισκοπὰς τρεῖς, Μεθώνης, Κορώνης καὶ Λακεδαιμονίας. Ἡ δὲ ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας προήχθη τὸ ἔτος 1082 εἰς μητρόπολιν ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ. M. L e Q u i e n, Oriens Christianus, τόμ. II, Παρίσιοι 1740, στ. 189. — G. P a r t h e e y, Hieroclis Synecdemus Græcæ episcopatum, Βερολίνον 1866, σελ. 119 - 120. — K. H o p h, Griechenland im Mittelalter, ἐν τῇ Allgemeiner. Encyclop. d. Wissensch. τῶν Ersch καὶ Gruber, τόμ. 85, σελ. 99 κέξ. — Βραδύτερον ἡ Δημητσάνα ἀπετέλεσεν ἰδίαν ἀρχιεπισκοπὴν, περὶ ἧς βλ. Τάσου Ἀθ. Γ ρ ῆ τ σ ο π ο ὄ λ ο υ, Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης καὶ Ἀργυροκάστρου, « Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν », τόμ. Κ' (1950), σελ. 209 κέξ.

² Περγαμηνὴ μετὰ ὀπῶν καὶ σχισμῶν, μὴ φέρουσα βούλλαν. Διαστ. 0,67 x 0,613

χῶν γράμματα, ὅσα τοῦ ὀρθοῦ ἔχονται λόγου, οὐδὲν ἀπεικός ἐστι. Τῆς τε γὰρ ἀνθρωπίνης μνήμης ὀλισθηρᾶς, εἴτε εὐολίσθου ὑπαρχού(σης), τῆς τε ζωῆς βραχεί(ας) ἡμῶν, τὸ μ(έν) γρα³φῆ παραδίδοσθαι τὰ πρατιόμενα ἀναγκαῖον καθέστηκε. Τὸ δ' αὖ τὰ γραφέντα ἐπικυροῦσθαι κ(αι) ἀνανεοῦσθαι πάντως κ(αι) τοῦτο χρήσιμον. Εἰ μὴ γὰρ τὰ ἡμῖν πρατιόμενα ἐγράφοντο, τῇ λήθῃ ἂν παρεδίδοντο, εἰ δὲ πάλιν μὴ ἐπεβεβαιούντο, ⁴ οὐκ ἂν μείζονα τ(ήν) διαμονὴν κ(αι) τ(ήν) δύναμιν ἐλάμβανον. Ἐπειδ(ῆ) τοίνυν ἐνεφανίσθη τῇ ἡμῶν μετριότη(η)τι, συνοδικῶς προκαθημέ(ν)η, ἴσον γράμμ(α)τος σιγιλίου, ἐγγεγραμ(μέν)ον ἐν παλαιῷ μεμβρίνῳ κώδικι τ(ῆς) καθ' ἡμ(ᾶς) τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγάλης Ἐκκλησί(ας), δι' οὗ ἐφάνη διαρροήδην κ(αι) ⁵ ἐμαρτυρήθη, ὡς πρὸ ἑξακοσίων πενήκοντα ἐπτὰ χρόν(ων) ὁ ἐπὶ τ(ῆς) βασιλεί(ας) τοῦ τότε ἀοιδίμου βασιλέως κυρίου Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ κ(υ)ριος Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος, φιλόσοφος, ὁ πρωτασκηρῆτις, θείῳ ζήλῳ κ(αι) ἔρωτι κινήθεις, ἀδεία κ(αι) θελήμα(τι) τοῦ π(α)τριαρχ⁶ γένοντος τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κυρίου Πολυεύκτου, πλείστοις ἀναλώμα(σι) κ(αι) δαπάναις ἀνήγειρον ἐκ βάθρ(ων) κ(αι) ἐξ αὐτῶν θεμελί(ων), τὴν κ(α)τ(ὰ) τ(ήν) Πελοπόννησον, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν, ἐν τῇ ἐνορίᾳ τ(ῆς) ἐπισκοπῆς αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας), τῇ τοποθεσίᾳ Μονοπόρου, ἐγ⁷ γῶς χώρ(ας) Δημητζάνης, θεί(αν) κ(αι) ἱερὰν μονὴν τ(ῆς) Παναγί(ας) μον Θεοτόκου κ(αι) ἀειπαρθέν(ου) Μαρι(ας), τὴν διὰ τ(ήν) ἐπωνυμί(αν) τοῦ φιλοσόφου μονὴν τοῦ Φιλοσόφου ἐπικεκλημ(έν)ην, καθιερωθεῖσαν πρό(τε)ρ(ον) ἐπὶ π(α)τριαρχικῷ σταυροπηγίῳ, διὰ τῶν συνήθ(ων) εὐχῶν κ(αι) τοῦ ἀπ' ἐντεῦθεν πεμπομένου ⁸ ἐκεῖσε Τιμίου Σταυροῦ κ(αι) πηγνυμ(έν)ου ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ εἶναι μὲν ἐν τῇ π(α)τριαρχικῇ περιωπῇ κ(αι) ἐξουσίᾳ, εὐρίσκεσθαι δὲ εἰς τὸ μετέπειτα ἀνενόηλητον, ἀτελῆ τε κ(αι) ἀσύδοτον, ὡς πατριαρχικὸν σταυροπήγιον κ(αι) κ(α)τ(ὰ) πάντα ἀνεπηρέαστον παρὰ τε τ(οῦ) ἐκεῖ ἀρχι⁹ερατεύοντος κ(α)τ(ὰ) καιροὺς Παλαιῶν Πατρῶν κ(αι) τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας) κ(αι) παρὰ παντὸς ἄλλου προσώπου ἱερωμ(έν)ου ἢ λαϊκοῦ, ἅμα τοῖς ὑπ' αὐ-

μ., τὸ δὲ κείμενον εἰς διαστ. 0,29×0,52 μ. Τὸ γράμμα εἶναι ἀνέκδοτον, ἀλλ' ἔχει γνωσθῆ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 333 πατρ. κώδικος, ὁπόθεν ἐλήφθησαν αἱ ὑπογραφαί. Μη ν ᾱ Δ. Χ α μ ο υ δ ο π ο ὄ λ ο υ, Ἀρχιερατικαὶ ἐναλλαγαί, < Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια >, τόμ. Β' (1882), σελ. 668. Παρατηρητέαι ὁμως αἱ μεταξὺ τῶν τοῦ κώδικος καὶ τοῦ γράμματος ὑπογραφῶν διαφοραί. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν τοῦ σιγιλίου ὑπογραφῶν τινες παραδίδομεν μετ' ἐπιφυλάξεως, οἷον τὰς τῶν Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννικίου, Χαλκηδόνος Ἰωάσαφ, Νικαίας Πορφυρίου, Ἀγκύρας Λαυρεντίου καὶ τοῦτο διότι ἐν τῇ περγαμηνῇ, καὶ κατὰ τὸν στ. 35 αὐτῆς, ἐνῶ εἶχεν ὑπογράψει ἀρχικῶς ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης εἰς ἕκτασιν μέχρι τῶν ²/₃ τοῦ στίχου, μετὰ ταῦτα ἡ ὑπογραφή ἀπληρέφθη καὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἀνωμάλου σημείου τῆς ἀποξεσθείσης μεμβράνης υπέγραψαν ἀτάκτως ἀρχιερεῖς διὰ δυσξυμβλήτων μονοκονδυλιῶν. Ἐνεκα τούτου δυσχεραίνεται εἰτι μᾶλλον ἢ καὶ ἄλλως ἐπίπονος ἀνάγνωσις τῶν ὑπογραφῶν.

τοῦ ἀφιερωθεῖσιν αὐτῇ ἱεροῖς, κειμηλίοις κ(αὶ) σκεύε(σι) κ(αὶ) λοιποῖς κτήμα(σι) κ(αὶ) πράγμα(σι), κινήτοις τε κ(αὶ) ἀκινήτοις κ(αὶ) αὐτο¹⁰κινήτοις κ(αὶ) πᾶσι τοῖς μετοχίοις αὐτῆς, μηδενὸς τ(ῆν) ἐπίσκεψιν κ(αὶ) φροντίδα τῶν ψυχῶν τῶν ἐν αὐτῇ μοναζόντων ἔχοντος ἢ ἀνακρίνοντος κ(αὶ) ἐξετάζοντος αὐτούς, περὶ τε τῶν ψυχικῶν κ(αὶ) σωματικῶν, εἰ μὴ τοῦ κ(α)τ(ὰ) καιροὺς οἰκονομ(ενικ)οῦ π(ατ)ριαρχου κ(αὶ) τοῦ παρ' ἐκείνου πεμπομένου ¹¹ ἐκεῖσε ἐξαρχικῶς· ὅπερ ἀξιώσ(ει) κ(αὶ) δεή(σει) τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκουμένων ἐζητήθη ἐμπόνως ἐπικυρωθῆναι κ(αὶ) παρ' ἡμῶν κ(αὶ) διὰ ἡμετέρου οἰγιλλιώδους γράμ(ματος) κ(αὶ) βεβαιωθῆναι εἰς πλείονα τ(ῆν) διαμονὴν κ(αὶ) ἀσφάλει(αν). Τούτου χάριν κ(αὶ) ἡ μετριότης ἡμῶν, ὡς χρεὸς ἔχουσα ἀπαραίτητον ἐπιβε¹²βαιοῦν κ(αὶ) ἐπικυροῦν τὰ καλῶς πραχθέντα κ(αὶ) γεγονότα κ(αὶ) μάλιστα τὰ παρὰ τῶν πάλαι κ(αὶ) ἀοιδίμων ἐκείνων αυτοκρατόρων κ(αὶ) π(ατ)ριαρχῶν τυπωθέντα κ(αὶ) ἐπιβραβευθέντα, τ(ῆν) αἴτη(σιν) αὐτῶν μὴ παριδοῦσα, γνώμη τῶν μακαριωτάτων κ(αὶ) ἀγιωτάτων π(ατ)ριαρχῶν, τοῦ τε ¹³ Ἀλεξανδρεί(ας) κυρίου Γερασίμου, τοῦ Ἀντιοχεί(ας) κυρίου Κυρίλλου κ(αὶ) τοῦ Ἱεροσολύμ(ων) κυρίου Θεοφάνους κ(αὶ) τῆς περὶ αὐτὴν θεΐ(ας) κ(αὶ) ἱερᾶς ὑπερτελεσιτάτης τῶν ἀρχιερέων Συνόδου, τῶν ἐν ἀγί(ω) πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδ(ελφ)ῶν κ(αὶ) συλλειτουργῶν, γράφει κ(αὶ) ἀποφαίνεται κ(αὶ) ἐν ἀγί(ω) παρακελεύε(ται) ¹⁴ πνεύματι, τὸ παρὸν ἐπιχορηγοῦ(σα) αὐτοῖς οἰγιλλιώδεις γράμματα, ἵνα τοῦ ἐμφανισθέντος ἡμῖν Ἰσοῦ τοῦ παλαιγενοῦς ἐκείνου π(ατ)ριαρχικοῦ γράμματος, τοῦ πρὸ τοσοῦτων χρόνων γεγονότος, ὡς καλῶς κ(αὶ) εὐλόγως προβάντος, μένοντος βεβαιωμ(έν)ου, κεκυρωμ(έν)ου κ(αὶ) ἀμετατρέπτου, ¹⁵ εἰς τὸ ὅποιον ἢ μὲν διαληφθεῖσα θεία μονὴ τ(ῆς) Παναγί(ας) μου Θεοτόκου κ(αὶ) ἀειπαρθένου Μαρτί(ας) τοῦ Φιλοσόφου, ὡς σταυροπηγιακὴ κ(αὶ) π(ατ)ριαρχική, κ(αὶ) ἀπὸ τοῦ νῦν κ(αὶ) εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον, ἕως οὗ ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, σὺν τοῖς μετοχίοις αὐτῆς κ(αὶ) τοῖς λοιποῖς ἀφιερωμ(έν)οις κτήμασι ¹⁶ κ(αὶ) πράγμα(σι), κινήτοις τε κ(αὶ) ἀκινήτοις κ(αὶ) αὐτοκινήτοις κ(αὶ) λοιποῖς ἱεροῖς σκεύεσι κ(αὶ) βιβλίοις κ(αὶ) παντοίοις ἀναθήμα(σιν), ὡς ὑπὸ τ(ῆν) π(ατ)ριαρχικὴν ἐξουσίαν κ(αὶ) μεγαλειότητα διατελοῦσα, ὑπάρχη καὶ εὐρίσκηται ἀνερόχλητος, ἀκαταπάτητος, ἀσύδοτος, ἐλευθέρη κ(αὶ) ἀδούλωτος ¹⁷ παρὰ παντὸς προσώπου ἀρχιερατικοῦ ἢ ἱερατικοῦ ἢ κ(αὶ) λαϊκοῦ, μηδενὶ μηδέν) ὀφείλουσα διδόναι, ἄχρι καὶ ὀβολοῦ· οἱ δὲ ἐν αὐτῇ ἐνασκούμ(εν)οι ἱερομόναχοι κ(αὶ) μοναχοί, ζῶντες κ(α)τ(ὰ) θ(ε)όν, ἡσυχαστικῶς τε κ(αὶ) ἀταράχως, ἀποκαθιστῶσιν ὅτε χρεῖα ἠγούμενον, ὃν ἂν ἐκ μέσου τῆς ἀδελφότητος ¹⁸ ἐκλέξω(σι) κ(αὶ) μνημονεύωσι τοῦ π(ατ)ριαρχικοῦ ὀνόματος, ᾧ κ(αὶ) πείθεσθαι ὀφείλω(σι) κ(αὶ) ὑποτάσσεσθαι, παρ' οὗ κ(αὶ) τ(ῆν) ἐξέτασιν κ(αὶ) ἀνάκρισιν ἔχω(σιν) ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐπερχομ(έν)οις αὐτοῖς ζητήμα(σι) κ(αὶ) ἄδειαν ἔχω(σι) προσκαλεῖσθαι ὃν ἐθέλουσι τῶν ἀρχιερέων ἐκτελεῖν τὰς ἐμπιπτούσ(ας) αὐτοῖς χει¹⁹ροτονί(ας), ἀναγνω-

στῶν δηλαδ(ή), ὑποδιακόν(ων), διακόνων τε κ(αι) ἱερέ(ων), ἄνευ τ(ῆς) τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύ(σεως), ὅς δ' ἂν ὀφείποτε καθ' οἰονδήτινα τρόπον βουλευθείη ἀθετῆσαι κ(αι) ἀνατρέψαι τὰς ἀποφάσεις τοῦ παλαιγενοῦς ἐκείνου γράμματος κ(αι) τοῦ ἀρτίως ἐπιβραβεύ²⁰θέντος αὐτῆ ἡμετέρου σιγιλλιώδους ἐπιβεβαιωτηρίου κ(αι) καταπατῆσαι τ(ῆν) ἱερὰν κ(αι) σταυροπηγιακὴν ταύτην μονὴν τ(ῆς) Παναγί(ας) μου τοῦ Φιλοσόφου, ἣ εἰς δουλείαν τινὰ καταγαγεῖν αὐτήν, ἣ ἀδίκῳ χειρὶ ἀφαιρέσαι τι τῶν ἀφιερωμάτων(ων) αὐτ(ῆς) κ(αι) ἀποξενῶσαι αὐτήν τ(ῆς) π(ατ)ριαρχ(ικῆς) δεσποτεί(ας) ²¹ κ(αι) διαφενδεύσεως, ἐπὶ ἰδίῳ μ(έν) συμφέροντι, βλάβη δὲ κ(αι) ζημία κ(αι) ἐλαττώσει τῆς προειρημ(έν)ης ταύτης μονῆς, ἣ τοὺς ἐν αὐτῆ ἄσκουμ(έν)ους ἐνοχλῆσαι κ(αι) ζητῆσ(αι) νοσφίσασθαι πολὺν ἢ ὀλίγον, ἣ ἄργειαν κ(αι) ἀφορισμὸν ἐκφωνῆσαι κατ' αὐτῶν κ(αι) ἐξετάσαι κ(αι) ἀνακρίναι αὐτούς, ἐπὶ ²² παντὶ πράγματι, ἣ τὸν ὄντα ἡγούμ(εν)ον ἐκβαλεῖν κ(αι) ἔτερον ἀποκαταστήσαι, ἣ ἄλλο τι ἐπιβλαβὲς κ(αι) ἐπιζήμι(ον) κ(αι) ταραχῶδες αὐτῆ προξενῆσαι, ὁ τοιοῦτος ἀρχιερεὺς μ(έν) ὢν ἢ ἱερεὺς, καθηρημ(έν)ος ἔστω κ(αι) γεγυμνωμ(έν)ος, ὁ μ(έν) πά(σης) ἀρχιερατικ(ῆς) ἐνεργεί(ας) κ(αι) τάξεως, ὁ δὲ πά(σης) ²³ ἱεροπραξί(ας) κ(αι) ἀφωρισμ(έν)ος ἀπὸ Θε(ο)ῦ Κυ(ρίου) Παντοκράτορος κ(αι) κατηραμ(έν)ος κ(αι) ἀσυγχώρητος κ(αι) μ(ε)τ(ὰ) θάνατον ἄλυτος, λαϊκὸς δὲ ἢ κ(αι) ἄλλος τις τοῦ κλήρου ἄρχων ἢ ἀρχόμ(εν)ος, ἀφωρισμ(έν)ος παρὰ τῆς ὁμοουσίου κ(αι) ζωοποιοῦ κ(αι) ἀδιαιρέτου Τριάδος κ(αι) κατηραμ(έν)ος κ(αι) ἀσυγ²⁴χώρητος κ(αι) μετὰ θάνατον ἄλυτος, ἐν τῷ νῦν αἰῶνι κ(αι) ἐν τῷ μέλλοντι κ(αι) τυμπανιατοῦ κ(αι) ἐχέτω κ(αι) τὰς ἀράς τῶν ἀγί(ων) τριακοσί(ων) δέκα κ(αι) ὀκτὼ θεοφόρ(ων) π(ατ)έρων τῶν ἐν Νικαίᾳ κ(αι) τῶν λοιπῶν πασῶν ἀγί(ων) Συνόδ(ων), κληρονομησάτω δὲ κ(αι) τ(ῆν) λέπραν τοῦ Γιεζῆ κ(αι) τ(ῆν) ἀγχόνην ²⁵ τοῦ Ἰούδα κ(αι) εὐρέτω θ(εὸ)ν μαχόμε(εν)ον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τ(ῆς) κρίσεως κ(αι) ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα κ(αι) τῶν σταυρωσάντι(ων) τὸν Κ(ύριον) κ(αι) ἔστω σθένων κ(αι) τρέμ(ων), ὡς ὁ Κάιν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἔτι δὲ ἀποφαινόμεθα πρὸς τούτους, ὡς ἂν ὁ ἐκεῖ ἀρχιερατεύ(ων) Λακεδαιμονί(ας), ²⁶ ὁ ἀπὸ ἐπισκόπου ὀνόματος εἰς μ(ητ)ροπολίτον προβιβασθείς, ἢ ἄλλος τις τῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀρχιερέ(ων), ὡς μηδὲ ἄλλως ἐξουσιάζων τῆς αὐτ(ῆς) μονῆς, ἄτε σταυροπηγιακῆς οὔσης, μακρὰν εἴη αὐτῆς, μηδὲ ἄλλως ἔχων ἐξουσίαν εἰσερχεσθαι ἐν αὐτῇ, ἢ ἀρχιερατ²⁷κὸν τι διαπράττειν, ἢ ἀπαιτεῖν τὸ σύνολον παρ' αὐτῆς πολὺν ἢ ὀλίγον, ἀλλὰ καθάπαξ εὐρίσκηται ἐκκαλυμ(έν)ος, ἐν βάρει παιδεί(ας) ἀσυγγνώστου, τ(ῆς) ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ κ(αι) ἀφορισμοῦ ἄλύτου κ(αι) αἰώνιου, τοῦ ἀπὸ Θε(ο)ῦ παντοκράτ(ο)ρ(ο)ς, ὡς εἰς τὸ τ(ῆς) παρ' ἐνορίας ἐμπεσῶν ²⁸ ἔγκλημα. Ὅθεν ἀπεφηνάμεθα γνώμη συνοδικῆ, ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἐγεγόνει κ(αι) τὸ παρὸν π(ατ)ριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιώδες ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα κ(αι) ἐπεδόθη τοῖς ἐνασκουμ(έν)οις π(ατ)ράσι τῇ σταυροπηγιακῇ κ(αι) π(ατ)ριαρχικῇ

μονῇ τοῦ Φιλο²⁹σόφου κ(αι) δι' αὐτῶν τῇ μονῇ αὐτῶν ταύτῃ, εἰς πλείονα τ(ὴν) διαμονὴν κ(αι) ἀσφάλειαν. Ἐπὶ ἔτους ,ζοῦ ροῦ λοῦ βου, ἐν μηνὶ Μαΐω, ἰνδ(ικτιῶνος) ζης.

- ³⁰ † Κύριλλος ἐλέω θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό(ό)λεως νέ(ας) ῥώμ(ης) κ(αι) οἰκουμ(εν)ικὸς π(ατ)ριάρχ(η)ς.
- ³¹ † γεράσιμος ἐλέω θ(εο)ῦ πάπας κ(αι) πατριάρχης ἱερῶς π(ό)λ(εως) Ἀλεξανδρείας. † Κύριλλος ἐλέω θ(εο)ῦ π(ατ)ριάρχης μεγάλης θ(εο)υπόλ(εως) Ἀντιοχείας.
- ³² † Θεοφάνης ἐλέω θ(εο)ῦ πατριάρχης ἁγίας Ἱεροουαλήμ † παλαιῶν πατρῶν Θεοφάνης ἐπίτροπ(ο)ς π(ατ)ριαρχ(ικὸς) κ(αι) ἑξαρχ(ος) τῆς συνόδου.
- ³³ † Καισαρείας καὶ Καππαδοκίας † Νικομηδείας Νεόφυτος Γρηγόριος
 † Εὐδρίπου Ἰωάσαφ
- ³⁴ † Ἡρακλείας Νεόφυτος † Κυζίκου Παρθένιος
 † Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος † Δέρκων Ἰωάσαφ
 † Προύσης Ἰωάσαφ † Ἀθηνῶν Θεοφάνης
 † Λαρίσης Γρηγόριος
- ³⁵ † Χαλκηδόνος Ἰωάσαφ † Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος
 † Θεσσαλονίκης Παῖσιος † Σερρών Τιμόθεος
- ³⁶ † Νικαίας Πορφύριος † Λακεδαιμονίας Ἰωάσαφ
 † Χίου Ἰγνάτιος † Σμύρνης Ἰάκωβος
 † Φιλίππων καὶ Δράμας Κλήμης † Νέων Πατρῶν Ἀνθιμὸς
- ³⁷ † Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως Θεοδόσιος † Διδυμοτείχου Ἀνθιμὸς
 † Μεσημβρίας Ἀκάκιος † Περιθωρίου καὶ Ξάνθης | Δωρόθεος
 † Σηλυβρίας Λαυρέντιος † Ναυπλίου καὶ Ἄργους Θεοφάνης
 † Αἴνου Παρθένιος † Θαυμακοῦ Ἰάκωβος
- ³⁸ † Ραιδεστοῦ Μελχισεδέκ † Προκονήσου Κλήμης
 † Βάρνης Παρθένιος † Δρύστρας Μελέτιος
 † Ἀγκύρας Λαυρέντιος
- ³⁹ † ἀρχιεπίσκοπος Κασανδρείας Σισώης † ἀρχιεπίσκοπος Ντζίας καὶ Θερμίων Νεκτάριος
- ⁴⁰ † Μηθύμνης Διονύσιος † Ἀγαθουπόλεως Μητροφάνης
 † Ἀμασείας Μελέτιος

Ἕ π ό μ ν η μ α

Στ. ³: ἐπιβεβαιοῦντο.

Στ. ⁴: καὶ τὴν δύναμιν ἐν Ν.Σ. ἐλλείπει.

Στ. ⁶: τῇ τοποθεσίᾳ Μονοπόρου ἐγ- Π: ἐν τῇ φά.

Στ. 8-9 : *παρά τε τοῦ ἐκεῖ... Ν.Σ :* *παρά τοῦ ἐν καιροῖς ἀρχιερατεύοντος ἐκεῖσε.*

Στ. 15 : *εἰς τό ὄποτον, Ε :* *εἰς τοῦπιον.*

Στ. 17-18 : *ἀποκαθιστῶσιν... ἐκλέξωσι :* ἐν τῇ Π. διὰ ζωηροτέρου μέλανος ἐπί ἀπαλειφθείσης δι' ἀποξέσεως ἄλλης φράσεως.

Στ. 23 : *Κυρίου, ἐν Ν.Σ.* ἔλλειπει.

Στ. 24 : *πασῶν Ν.Σ.* ἔλλ.

Στ. 25 : *εὐρέτω, Ν.Σ :* *εὐρεθείω.*

Καθ' ἃ διαλαμβάνει τὸ σιγίλλιον τοῦτο, οἱ μοναχοὶ τοῦ Φιλοσόφου προσῆλθον εἰς τὸ πατριαρχεῖον, κομίζοντας ἴσον παλαιοῦ πατριαρχικοῦ γραμματος, ἡλικίας 657 ἐτῶν, κατακεχωρισμένου εἰς ἀρχαῖον ἐπὶ μεμβράνης πατριαρχικὸν κώδικα, βάσει δὲ ἀμφοτέρων, τοῦ ἴσου καὶ τοῦ αὐθεντικοῦ κειμένου, ἐζήτησαν τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀρχικοῦ διὰ νέου σιγίλλιου, εἰς πλείονα τὴν διαμονὴν καὶ ἀσφάλειαν (στ. 11). Πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ αἰτήματος τῶν μοναχῶν, ἀπελύθη τὸ παρὸν σιγίλλιον κατὰ μῆνα Μάιον τοῦ ἔτους 7132, τῆς ζ' ἰνδικτιῶνος, ἥτοι σωτηρίου ἔτους 1624. Ἀκολούθως οἱ μοναχοὶ ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον νέον ἴσον τοῦ ἀρχικοῦ σιγίλλιου τοῦ Πολυεύκτου, κεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου καὶ πολυπληθοῦς Συνόδου, κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ ἔτους 7132, τῆς ἰδίας ἰνδικτιῶνος, ἥτοι τοῦ αὐτοῦ χριστιανικοῦ ἔτους 1624. Τὸ ἴσον τοῦτο εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 τῆς παρούσης συλλογῆς, ἀντικατέστησε δὲ τὸ προσκομισθὲν παλαιότερον ἀντίγραφον, φθαρὲν προφανῶς λόγῳ τοῦ χρόνου. Οὕτως, ἐτηρήθη ἡ συνέχεια τῆς παραδόσεως τῆς ἱστορικῆς μονῆς.

Ἡ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως ἀνανέωσις τοῦ πατριαρχικοῦ προνομίου τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου, ἐν ἔτει 1624 (γ' πατριαρχία)¹ καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν πατριαρχικὴν Σύνοδον τῶν λοιπῶν πατριαρχῶν καὶ πλήθους ἀρχιερέων, νομίζομεν ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ διὰ στενῆς φιλίας συνδεομένου μετὰ τοῦ ἐθνομάρτυρος οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Α', πατριάρχου Ἱεροσολύμων Θεοφάνους καὶ ἄλλων τινῶν ἀρχιερέων δημητσανιτῶν, μετεχόντων τῆς πατριαρχικῆς Συνόδου, πιθανώτατα δὲ χρηματισάντων ἀδελφῶν τῆς μονῆς ταύτης. Ὁ Θεοφάνης, γόνος τῆς ἱστορικῆς ἐκ Δημητσάνης οἰκογενείας Καρακάλλου², ἠθέλησεν, ὡς φαίνεται, νὰ προσδώσῃ εἰς τὴν μονὴν τῆς γενετείρας αὐτοῦ μέγα κῦρος, ἐνεργήσας νὰ ἀπαρισθῇ τόσον ὀγκώδης Σύνοδος, πρὸς κύρωσιν τοῦ πατριαρχικοῦ σιγι-

¹ Ὑπὸ τοῦ Μ. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, σελ. 554, σημειοῦται μόνον ἡ ἐπικύρωσις τοῦ σιγίλλιου τοῦ Πολυεύκτου καὶ μάλιστα ἐσφαλμένως, ὡς γενομένη τὸν Μάιον τοῦ 1625, εἶναι δὲ ἄγνωστος ἡ διὰ τοῦ παρόντος σιγίλλιου ἀνανέωσις. Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ, Κύριλλος ὁ Λούκαρις, « Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν », τόμ. Α' (1938), σελ. 328-329.

² Τάσου 'Αθ. Γριτσοπούλου, Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης καὶ Ἀργυροκάστρου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 222 κέξ., καὶ δὴ σελ. 227.

λίου. Τὴν προσπάθειαν δ' αὐτοῦ συνέτρεξαν καὶ ἄλλοι σημαίνοντες ἀρχιερεῖς δημησιανῆται, μετέχοντες τῆς αὐτῆς Συνόδου, τῆς κυρωσάσης ἀμφοτέρω τὰ γράμματα, ὡς ὁ πομπωδῶς ὑπογράφων Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης, ἐπίτροπος πατριαρχικὸς καὶ ἑξαρχος τῆς Συνόδου, τοῦπρίκλην Λαμπαροδόπουλος, ὁ Νικομηδείας Νεόφυτος, ἀνεψιὸς τοῦ προηγουμένου, ὁ Ἀγχιάλου Χριστοφόρος κλπ.

*Ορθῶς ἐν στ. 25 - 26 τοῦ σιγίλλιου ἀναφέρεται, ὅτι κυριάρχης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ὁ μητροπολίτης Λακεδαιμονίας, διότι ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1620 ἢ πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης ἀνηγορεύθη ἐνοριακὸν χωρίον τῆς μητροπόλεως Λακεδαιμονίας¹, ἧς μητροπολίτης Ἰωάσαφ ὑπογράφει ὡς συνοδικὸν μέλος τὰ δύο σιγίλλια κατὰ τὸ 1624.

*Ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὸ ἐκδιδόμενον σιγίλλιον, ὡς καὶ εἰς τὸ παλαιότερον, ἔναντι τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας τῆς μονῆς οὐδὲν πρὸς τὸ πατριαρχεῖον δόσιμον ὀρίζεται χάριν ὑποταγῆς, οὐδὲ μικρὸν συμβολικοῦ νοήματος. Τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἐθνοίας πατριαρχικῆς καὶ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέροντος ἔνδειξις, ὑπογραμμίζεται δὲ κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν πλεονεκτημάτων τῆς μονῆς διὰ τοῦ ἐπιθέτου ἀ τ ε λ ῆ ς (στ. 8).

3²

*Ἐξήγησις τοῦ χρυσοβούλλου τῆς πατριαρχικῆς μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐπονομαζομένης τοῦ Φιλοσόφου.

|² Κύριλλος ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντίνου Πόλεως καὶ Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης.

|³ Δὲν εἶναι τίποτε ἄπρεπον, τὸ νὰ βεβαιώσωμεν εἰς μεγαλοτέραν δύναμιν τὰ γράμματα τῶν πρωτευτεριῶν μας π(ατ)ριαρχῶν, ὅσα εἶναι γε⁴νομένα μὲ καλὸν λογαριασμόν, ἔστοντας καὶ ἡ ἀν(θρωπ)ίνη ἐνθύμησις νὰ φεύγη ὀγλήγορα καὶ ἡ ζωὴ μας νὰ εἶναι ὀλίγη, διὰ τοῦτο ἐστάθη ἀναγκαῖ(ον) |⁵ πρᾶγμα νὰ βαλθοῦν εἰς τὲς γραφῆς ἐκεῖνα ὅπου γίνονται. Καὶ πάλιν τὸ νὰ βεβαιώνη καὶ νὰ στερεώνη τινὰς ἐκεῖνα ὅπου ἐγράφησαν {καὶ νὰ} |⁶ καὶ νὰ τὰ ἀνακαινουργώνη, κατὰ ἀλήθειαν καὶ τοῦτο ὠφέλιμον. Διότι ἂν ἴσως καὶ δὲν ἐγραφόντουσαν ἐκεῖνα ὅπου γίνονται ἀπὸ λόγου μας, |⁷ ἤθελαν ἀληθοσηθῆ, καὶ πάλιν ἂν δὲν ἐματαστερεώνονταν, δὲν ἐπαῖρναν μεγαλύτερη καὶ στερεώτερη δύναμιν καὶ φύλαξιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ |⁸ εἰς τὴν ἡμῶν μετρί-

¹ Αὐτόθι, σελ. 217, 230 - 231.

² Ἀπλοῦς μετὰ φθορῶν κατὰ τὰς ἀναδιπλώσεις καὶ ὁπῶν χάρτης, γεγραμμένος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων. Διαστ. 0,435 × 0,295 μ. Τὸ γράμμα δὲν εἶναι ἄγνωστον. Βλ. Ν. Α. Βέη, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ Plan Eines Corpus..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 476, 3.

τητα, προκαθημένην συνοδικῶς, ἐφανερώθη Ἰσον (ἦγουν κόπια) ἐνὸς γράμματος σιγγελλιδῶδους, γραμμένον εἰς μεμβράνινον {κον} |⁹ κώντικα τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἐφάνη καθαρὰ καὶ ἐμαρτυρήθη, πῶς πρωτύτερα ἀπὸ ἐξακοσίου |¹⁰ πενήντα ἐπτὰ χρόνους ὁ κυρ - Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος, φιλόσοφος, ὁ πρῶτος ἐξ ἀπορρήτων (ἦγουν πρῶτος εἰς τὰ μυστικὰ) τοῦ ἀοιδίμου βασι|¹¹λέως κυρίου Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἔστοντας νὰ παρακινήθη ἀπὸ ζῆλον καὶ ἀγάπην θεϊκὴν μὲ ἀδειαν καὶ θέλημα τοῦ πατριάρχου τοῦ καιροῦ |¹² ἐκείνου κυρίου Πολυεύκτου μὲ πολλὰ (ἐξοδα) ἔκτισεν θείαν καὶ ἱερὰν μονὴν τῆς ὑπεραγίας σμου Θε(εοτό)κου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἡ ὁποία διὰ τὸ |¹³ ὄνομα τοῦ φιλοσόφου ἐκείνου ὀνομάζεται μοναστήριον τοῦ Φιλοσόφου, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὸν Μορέαν, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς ἀγιωτάτης μ(ητ)ροπόλεως |¹⁴ Παλαιῶν Πατρῶν, εἰς τὴν ἐνορίαν τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ Λακεδαιμονίας, κοντὰ εἰς τὴν χώραν Δημητζίανα, ὅπου ἔχει ἓνα πέραμα, ἡ ὁποία |¹⁵α μονὴ ἀφιερῶθη πρωτύτερα εἰς σταυροπήγιον π(ατ)ριαρχικὸν μὲ τὲς συνηθισμένες εὐχὰς καὶ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὅπου ἐστάλθη ἐδῶθεν |¹⁶ καὶ ἐδάλθη εἰς τὰ θεμέλιά του, διὰ νὰ εἶναι εἰς τὸ βλέψιμον καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν π(ατ)ριαρχικὴν καὶ νὰ εὐρίσκειται καὶ εἰς τὰ ὕστερα ἀ|¹⁷πειρακτη, ἀχαράτζωτη καὶ χωρὶς κανένα δόσιμον, ὡσὰν π(ατ)ριαρχικὸν σ(αυ)ροπήγιον καὶ εἰς σὲ ὄλα ἀπειράχτον ἀπὸ τὸν μ(ητ)ροπολί|¹⁸την Παλαιῶν Πατρῶν, ὅπου ἤθελε γίνεαι ἐκεῖ εἰς κάθε καιρὸν καὶ ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπόν του Λακεδαιμονίας καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον πρόσω|¹⁹πον ἱερωμένον ἢ λαϊκόν, μαζὶ μὲ ὄλα ἐκεῖνα ὅπου ἀφιερῶθησαν ἀπὸ τὸν ἄνωθεν ἄρχοντα καὶ ἄλλους χριστιανούς, ἄγια μούλκια καὶ |²⁰ ἱερὰ καὶ δισκοπότηρα καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἀπὸ κτήματα καὶ πράγματα, κινήτὰ καὶ ἀκίνητα καὶ ζωντανὰ καὶ ὄλα τῆς τὰ μετόχια |²¹ καὶ τινὰς νὰ μὴν ἔχη τὴν στόχασιν καὶ τὴν ἔγνοιαν τῶν καλογήρων, ὅπου εὐρίσκονται εἰς αὐτὸ τὸ μοναστήριον, ἢ νὰ τοὺς κρίνη ἢ νὰ τοὺς ἐξετά|²²ζη διὰ τὰ ψυχικὰ ἢ σωματικὰ, πάρεξ ὁ π(ατ)ριάρχης τοῦ κατὰ καιροῦ γενομένου, τὸ ὁποῖον ἐζητήθη μὲ δέησες καὶ παρακάλεσες τῶν καλογήρων |²³ ὅπου κατοικοῦσιν ἐκεῖ καὶ νὰ βεβαιωθῆ καὶ στερεωθῆ ἀπὸ λόγου μας μὲ ἐδικὸν μας σιγγελλιδῶδες γράμμα εἰς περισσοτέραν βεβαίωσιν |²⁴ καὶ φύλαξιν καὶ σιγουρότητα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἡμετέρα μετριότης, ὡσὰν ὅπου ἔχει χρέος παντοτινόν, διὰ νὰ βεβαιώνη καὶ νὰ στερεώνη ἐ|²⁵κεῖνα ὅπου ἔγιναν καλὰ καὶ μάλιστα ἐκεῖνα ὅπου ἐγράφηκαν ἀπὸ τοὺς παλαιούς καὶ ἀοιδίμους ἐκείνους βασιλεῖς καὶ π(ατ)ριάρχας {καὶ} |²⁶ καὶ ἐδόθησαν καὶ ἐχαρίστησαν εἰς ταύτην τὴν μονὴν, χωρὶς νὰ παραβλέψῃ τὴν παρακάλεσίν τους μὲ βουλήν καὶ γνώμην τῶν μακαριωτάτων |²⁷ καὶ ἀγιωτάτων π(ατ)ριαρχῶν, τοῦ Ἀλεξανδρείας κυρίου Γερασίμου καὶ τοῦ Ἀντιοχείας κυρίου Κυρίλλου καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων κυρίου Θε|²⁸οφάνους καὶ τῆς θείας καὶ ἀγίας ὑπερτελεστάτης Συνόδου τῶν ἀρχιερέων ὅπου εὐρέθησαν παρόν, τῶν ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ἀγαπητῶν αὐτῆς |²⁹ ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, γράφει καὶ ἀποφασίζει καὶ

προστάζει με τὸ ἅγιον πν(εῦμ)α, ἔστοντας και νὰ δίδῃ εἰς αὐτοὺς τὸ παρὸν σιγγελλιώδες ³⁰ γράμμα, ὅπως τὸ ἴσον τοῦ π(ατ)ριαρχικοῦ σιγγελλιώδους γράμματος, ὅπου ἔγινεν ἀπὸ παλαιά, πρωτότερα ἀπὸ τὸσους χρόνους, ὅσον λά³¹μπει ὁ ἥλιος ἀντάμα με τὰ μετόχιά της και τὰ λοιπὰ ἀφιερώματα, μούλκια, ὑποστατικά και πράγματα, κινήτὰ και ἀκίνητα και ζῶα ³² και τὰ λοιπὰ ἱερατικά και ἅγια σκεύη και βιβλία και κάθε λογῆς ἀφιερώματα, ὡσάν ὅπου εὐρίσκεται ἡ μονὴ ἀποκάτω εἰς τὴν ἔξου³³σίαν και μεγαλειότητα τὴν π(ατ)ριαρχικήν, νὰ εἶναι και νὰ εὐρίσκεται ἀπείραχτη, ἀκαταπάτητη, χωρὶς κανένα δόσιμον, ἐλευθέρη και ἀ³⁴δούλωτη ἀπὸ κάθε πρόσωπον ἀρχιερατικὸν ἢ ἱερατικὸν ἢ και λαϊκόν, να μὴ χρεωστῆ νὰ δίδῃ τινὸς τίποτες, μήτε καν φόλα και ὅσοι εἰ³⁵ρίσκονται εἰς αὐτὴν ἱερομόναχοι και μοναχοὶ ἔστοντας και νὰ ζοῦν καθὼς θέλει ὁ θεός, ἡσυχαστικά και χωρὶς ταραχές, νὰ βάνουν ἡγούμενον, ³⁶ εἰ³⁶ταν εἶναι χρεῖα, ὅποιοι ἤθελαν διαλέξει μέσα ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα και νὰ μνημονεύουν τὸ ὄνομα τοῦ π(ατ)ριάρχου, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστοῦν ³⁷ και νὰ ὑποτάσσωνται και νὰ πείθωνται, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θέλουν ἔχει και τὴν ἐξέτασιν και τὴν κρίσιν εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, ὅπου τοὺς ἔλθουν και ³⁸ νὰ ἔχουν ἄδειαν νὰ προσκαλοῦν ὅποιοι ἀρχιερεῖς θέλουσι νὰ κάμῃ τὰς χειροτονίας ὅπου τοὺς τυχαίνουν, ἦγουν ἀναγνωστῶν, ὑποδιακόνων, ἱερέων, ³⁹ |χωρὶς νὰ καθέξῃ εἰς τὸ ἅγιον σύνθρονον, και ὅποιοι ποτὲ με κανένα μὸδον βουληθῆ νὰ καταφρονέσῃ και νὰ χαλάσῃ τὲς ἀπόφασες τοῦ παλαίου ⁴⁰ ἐκείνου γράμματος και τοῦ ἐδικοῦ μας σιγγελλιώδους, ὅπου ἐδόθη τῶρα εἰς αὐτὴν διὰ βεβαίωσιν και ἤθελε καταπατήσῃ τὴν ἱερὰν και σταυρο⁴¹πηγιακὴν ταύτην μονὴν τῆς Παναγίας μου τοῦ Φιλοσόφου, ἢ θέλει νὰ βάλῃ τὴν εἰς καμμίαν σκλαδίαν, ἢ με ἄδικον χέρι νὰ ἀρπάξῃ τίποτα ἀ⁴²πὸ τὰ ἀφιερώματα αὐτῆς ἢ νὰ τὴν ἀποξενώσῃ ἀπὸ τοῦ π(ατ)ριάρχου τὴν ἐξουσίαν και διαφέντευσιν διὰ ἐδικόν του ὄφελος και βλάβην και ⁴³ ζημίαν και ὀλιγόστευσιν τῆς μονῆς ὅπου ἐπροεῖπαμεν, ἢ νὰ πειράξῃ τίποτε τοὺς καλογέρους ὅπου εἶναι εἰς αὐτὴν και νὰ γυρέψῃ νὰ τοὺς ⁴⁴ πάρῃ ἢ πολὺ ἢ ὀλίγον, ἢ ἀποκοτήσῃ νὰ ἀργήσῃ ἢ νὰ ἀφορίσῃ κανέναν ἀπὸ αὐτοὺς και νὰ ἐξετάσῃ και νὰ τοὺς κρίνῃ εἰς κανένα πρᾶγμα, ἢ νὰ ⁴⁵ ἐβγάλλῃ τὸν ἡγούμενον ὅπου εἶναι και βάλῃ ἄλλον, ἢ ἄλλο τίποτα βλαβερόν και ἐπιζήμιον και συγχυστικὸν ἤθελε προξενήσῃ, ὅποιοι ἤθελεν φανῆ ⁴⁶ τέτοιας λογῆς ἀν(θρωπ)ος, ἂν ἴσως και εἶναι ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεὺς, νὰ εἶναι καθηρημένος και γυμνός ὁ ἀρχιερεὺς ὁ μὲν πάσης ἀρχιερατικῆς ἱεροπρα⁴⁷ξίας και τάξεως, ὁ δὲ πάσης ἱεροπραξίας και ἀφωρισμένος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος και κατηραγμένος και ἀσυγχώρητος και μετὰ θά⁴⁸νατον ἄλυτος, λαϊκός δὲ ἢ και ἄλλος τις τοῦ κλήρου ἀρχων ἢ και ἀρχόμενος, ἀφωρισμένος παρὰ τῆς ὁμοουσίου και ζωοποιοῦ και ἀδιαίρετου ⁴⁹ Τριάδος και κατηραγμένος και ἀσυγχώρητος και μετὰ θάνατον ἄλυτος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι και ἐν τῷ μέλλοντι και τυμπανιαῖος και ἐχέτω και ⁵⁰ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα και ὀκτῶ θεοφόρων Π(ατέ)ρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ και

τῶν λοιπῶν πασῶν ἁγίων Συνόδων, κληρονομησάτω ⁶¹ δὲ καὶ τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνη τοῦ Ἰούδα καὶ εὐρέτω θεὸν μαχόμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ ἡ μερίς αὐτοῦ μετὰ τοῦ ⁶² προδότου Ἰούδα καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύριον καὶ ἔστω σθένων καὶ τρέμων ὡς ὁ Κάλιν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀκόμη κοντὰ εἰς τοῦτα ἀπο⁶³φασίζομεν, πὼς ὁ Λακεδαιμονίας ὁποῦ ἀρχιερατεύει ἐκεῖ, ὁποῦ ἀπὸ ὄνομα ἐπισκόπου ἀνέβη εἰς μητροπολίτου ὄνομα, ἢ ἄλλος τινὰς ⁶⁴ ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ Μορέως παντάπασιν νὰ μὴν ἐξουσιάζῃ αὐτῆς τῆς μονῆς, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι σταυροπηγιακὴ καὶ νὰ ἤθελεν εἶσται ⁶⁵ μακρὰν ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ μὴν ἔχῃ παντελῶς ἐξουσίαν νὰ ἔμπῃ εἰς αὐτὴν ἢ νὰ κάμῃ τίποτα ἀρχιερατικὸν ἢ νὰ γυρεῦθῃ τίποτα ἀπὸ ⁶⁶ δαύτην ἢ πολὺ ἢ ὀλίγον, ἀλλὰ ἀπὸ μίας νὰ εἶναι ἐμποδισμένος, ἐν βάρει παιδεύσεως ἀσυγχωρήτου τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καὶ ἀφορι⁶⁷σμοῦ ἀλύτου καὶ αἰωνίου, τοῦ ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος, ὡσὰν ὁποῦ ἔπεσεν εἰς τὸ ἔγκλημα τῆς παρ' ἐνορίας. Ἐτζι ἀποφασίσαμεν ⁶⁸ μὲ γνώμην συνοδικὴν καὶ διὰ τοῦτο ἔγινε καὶ τὸ παρὸν π(ατ)ριαρχικὸν συνοδικὸν σιγγιλλιῶδες καὶ βεβαιωτικὸν γράμμα καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς ⁶⁹ π(ατέ)ρες ὁποῦ εἶναι ἀπὸ τὴν σταυροπηγιακὴν καὶ π(ατ)ριαρχικὴν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου καὶ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ μοναστήριόν τους διὰ ⁷⁰ περισσοτέραν φύλαξιν καὶ σιγουρότητα.

⁶¹ Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντίνου πόλεως καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης

⁶² Γεράσιμος ἐλέφ θεοῦ Πάπκας καὶ Πατριάρχης τῆς Μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας

⁶³ Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς

⁶⁴ Θεοφάνης ἐλέφ θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ

⁶⁵ Ὁ Καισαρείας καὶ Καππαδοκίας Γρηγόριος Ὁ Νικομηδείας Θεοφάνης Ὁ Νικαίας Παρθένιος Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης, ἐπὶ ⁶⁶τροπος πατριαρχικὸς καὶ ἑξαρχος τῆς Συνόδου Ὁ Μελενίκου Θεοφάνης Ὁ Κυζίκου Παρθένιος Ὁ Ἀνδριανουπόλεως Παρθένιος

⁶⁷ Ὁ Δυρραχίου Ἰωάσαφ Ὁ Μπρούσης Ἰωάσαφ Ὁ Ἀθηνῶν Θεοφάνης Ὁ Λαρίσης Γρηγόριος Ὁ Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος

⁶⁸ Ὁ Σερρών Τιμόθεος Ὁ Λακεδαιμονίας Ἰερόθεος Ὁ Χίου Ἰγνάτιος Ὁ Λίτζης καὶ Δράμας Γιλήμης Ὁ Νέων Πατρῶν Ἀνθιμος

⁶⁹ Ὁ Περιθωρίου καὶ Ἐάνθης Δωρόθεος Ὁ Διδυμοστεῖχου Ἀνθιμος Ὁ Μεσημβρίας Ἀκάκιος Ὁ Σηλυμβρίας Λαυρέντιος

⁷⁰ Ὁ Ναυπλίου καὶ Ἄργους Θεοφάνης Ὁ Κῆφου Παρθένιος Ὁ Θαυμακοῦ Ἰάκωδος Ὁ Ραιδεστοῦ Μελχισεδὲκ Ὁ Προικονήσου Κλήμης

⁷¹ Ὁ Βάρνης Παρθένιος Ὁ Δρύστης Μελέτιος Ὁ Κασσανδρείας Σισώης Ὁ Ἀμασειας Μελέτιος Ὁ Μυτιλήνης Νεόφυτος Ὁ Μεθύμνης Κύριλλος

⁷² Ὁ Ἐλευθερουπόλεως Παρθένιος Ὁ Ἀγράφων Δανιήλ.

Ἑπόμνημα

Στ. 7: ἐμειαστερώουσαν.

Στ. 8: δεβραῖνον.

Στ. 66: ὁ Κυρίκου.

Στ. 67: ὁ Μπρούσης ὁπή, ἔνθα μάλλον Ἰωνᾶς.

Ἡ παροῦσα ἐξηγήσεις, παρὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνορθογραφιῶν, εἶναι ἐν πολὺ ἐνδιαφέρον κείμενον, ἰδίᾳ γλωσσικόν. Πιθανώτατα παρεσκευάσθη χάριν τῶν μοναχῶν τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς ὑπὸ καλλιγραφοῦντος προσώπου τῶν πατριαρχείων, συγχρόνως πρὸς τὸ πρωτότυπον τοῦ 1624, τὸ ὁποῖον μεταφέρεται εἰς τὴν ἀπλῆν ὁμιλουμένην τῆς ἐποχῆς, οὐχὶ ἀπηλλαγμένην λογίων στοιχείων, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει κατὰ τρόπον ὅλως πρωτότυπον, ἐνιαχοῦ δὲ πολὺ ἐπιτυχή, ὥστε ν' ἀποβαίνει χρησίμων κείμενον τοῦ δημώδους λόγου τῆς Τουρκοκρατίας. Σημεῖά τινα βεβαίως ἀφήνονται ἀμετάβλητα, ἰδίᾳ τὸ μεταξὺ τῶν στ. 23-25 (λαϊκὸς δὲ... ἐπὶ τῆς γῆς) ἀγιολογικὸν σύνηθες εἰς τὰς συγχωρητηρίου τῶν νεκρῶν εὐχὰς κείμενον, ὡς γνωστὸν λόγῳ τῆς συχῆς χρήσεως, ἢ ἄλλα διὰ συνωνύμων ἀποδίδονται. Ἐνιαχοῦ ὁμως παρατηρεῖται ἀρίστη ἀπόδοσις φράσεων, οἷον στ. 7-8: διὰ τῶν συνήθων εὐχῶν καὶ τοῦ ἀπ' ἐντεῦθεν πεμπομένου ἐκεῖσε Τιμίου Σταυροῦ καὶ πηγνυμένου ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτοῦ... ἀποδίδεται (στ. 15-16): μὲ τὲς συνηθισμένες εὐχὰς καὶ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὁποῦ ἐστάλθη ἐδῶθεν καὶ ἐβάλθη εἰς τὰ θεμελίᾳ του... Ἐν στ. 12 ἡ φράσις: τὴν αἴτησιν αὐτῶν μὴ παριδοῦσα, ἀπεδόθη ἐν στ. 26: χωρὶς νὰ παραβλέψῃ τὴν παρακάλεσίν τους, κατὰ τρόπον ὑπέροχον. Ἐπίσης στ. 17: ζῶντες κατὰ θεὸν = ἔστοντας καὶ νὰ ζοῦν καθὼς θέλει ὁ θεὸς (στ. 35). Ἐν στ. 22: ὁ τοιοῦτος = τέτοιας λογῆς ἄνθρωπος (στ. 46).

Ἡ λ. πρωτασηκρήτις μεταφράζεται πρῶτος ἐξ ἀπορορήτων καὶ ἐν παρενθέσει, ἥγουν πρῶτος εἰς τὰ μυστικά. Τὸ τοπωνύμιον Μονόπορη μεταφράζεται, ὁποῦ ἔχει ἓνα πέραμα, ὑπὸ τὴν κυριολεξίαν αὐτοῦ. Ἡ ἐπίσκεψις καὶ φροντίς (στ. 10) ἀποδίδονται στόχασις καὶ ἔγνοια (στ. 21). Τὰ τῆς μονῆς ἀποκτήματα ἀριθμούμενα (στ. 9-10) εἶναι πλὴν τῶν ἄλλων ἱερά = ἅγια μούλκια, κειμήλια = ἱερά, σκεῦη = δισκοπότηρα, κινητά, ἀκίνητα καὶ αὐτοκίνητα, ἥτοι κινητά καὶ ἀκίνητα καὶ ζωντανὰ (στ. 19-20), ἢ ζῶα κατωτέρω (στ. 31). Περίεργος εἶναι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐν στ. 17 φράσεως: ἄχρι καὶ ὄβολου = μήτε κἂν φόλα (στ. 34). Τὸ δὲ ἐν στ. 19: ὅς καθ' οἰονδήποτε τρόπον βουληθεῖ, ἀποδίδεται (στ. 39) ὁποῖος μὲ κανένα μόνον βουληθῆ! Ἐνιαχοῦ προστίθενται λέξεις πρὸς πληρεστέραν ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου. Τοιαύτη χαρακτηριστικὴ εἶναι, προκειμένου περὶ τῶν τῆς Συνόδου ἀρχιερέων (στ. 13), δι' οὗς ἐν στ. 28 προσθέτει, οἷονεὶ ἐκ μεταφράσεως μὴ ὑπαρχούσης μετοχῆς παρευρεθέντων, ὁποῦ εὐρέθησαν παρόν! Ἀλλά, σπανίως, καὶ παραλείπει ἢ μετάφρασις λέξεις δευτερευούσης σημασίας.

4

Γαβριήλ ἑλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης
καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

² Ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν συνευχομέν(ων) αὐτῇ ἐν τῷ παρόντι, τῶν τε παραγιωτάτων καὶ σεβασμιωτάτ(ων) π(ατ)ριάρχῶν πρῶν Κωνσταντινουπόλ(εως), τοῦ τε κυρίου κυρίου Ἰωαννικίου καὶ ³ τοῦ κυρίου κυρίου Θεοδοσίου, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἀδελφῶν αὐτῆς καὶ συλλειτουργῶν, ἅμα τοῖς περὶ αὐτὴν ἱερωτάτοις συναδελφοῖς αὐτῆς ἀρχιερεῦσι ⁴ καὶ ὑπερίμοις, διὰ τῆς θείας χάριτος, δωρεᾶς τε καὶ ἐξουσίας τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιῦ καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος, τῆς δοθείσης παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χ(ριστο)ῦ ⁵ τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς εἰς τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰς τῶν ἀνθρώπ(ων) ἁμαρτίας, εἰρηκότος αὐτοῖς λάβετε πνεῦμα ἅγιον, ἂν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς, ⁶ ἂν τινῶν κρατῆτε κεκρατῆνται καὶ πάλιν ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα καὶ λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐξ ἐκείνων δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀλληλοδιαδόχ(ως) ⁷ διαβάσης τῆς θείας καὶ ἀκενώτου χάριτος ταύτης, ἔχομεν συγκεχωρημένους καὶ λελυμένους παντὸς ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τοὺς προκεκοιμημένους δούλους τοῦ θεοῦ ἅπαντας τοὺς ⁸ ὀσιωτάτους πατέρας τοὺς συνασκηθέντας ἐν τῷ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Δημητζάνης ἱερῷ καὶ σεβασμίῳ ἡμετέρῳ π(ατ)ριαρχικῷ καὶ σ(αυ)ροπηγιακῷ μοναστηρίῳ, ἐπονομαζομένῳ ⁹ τοῦ Φιλοσόφου, ἱερομονάχους, ἱεροδιακόνους καὶ μοναχοὺς καὶ μοναζούσας, εἰς ὅσα καὶ αὐτοὶ ὡς ἄν(θρωπ)οὶ ὄντες καὶ σάρκα φορέσαντες καὶ τὸν πολυαμάρτητον τοῦτον κόσμον ¹⁰ οἰκήσαντες ἡμαρτον καὶ εἰς θεὸν ἐπλημέλησαν λόγῳ, ἔργῳ, ἢ διανοίᾳ, ἐκουσίως τε ἢ ἀκουσίως, ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ, φανερῶς τε ἢ ἀφανῶς κατὰ ¹¹ πάντα καιρὸν, καὶ τόπον καὶ χρόνον καὶ ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς αἰσθήσεσι καὶ εἴ τε ὑπὸ κατάραν πατρὸς ἢ μητρὸς αὐτῶν ἐγένοντο ἢ τῷ ἰδίῳ ἀναθέματι ὑπέ¹²πεσον, ἢ ὄρον ὤμοσαν κἀκεῖνον παρέβησαν, ἢ ἐψευδόρησαν, ἢ ἄρὰν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἀφορισμὸν ἐδέξαντό ποτε παρ' ἱερέ(ως) ἢ ἀρχιερέως ἢ π(ατ)ριάρχου, δι' ¹³ ἠντιναοῦν αἰτίαν, ἢ τίνα τῶν ἱερωμέν(ων) παρεπίκραναν λόγῳ, ἢ ἔργῳ κἀντεῦθεν ὑπὸ δεσμὸν ἐπιτιμίῳ ἑαυτοὺς κατέστησαν καὶ ἀμελείᾳ χρησάμενοι οὐκ ἔτυχον ¹⁴ συγχωρήσ(εως), ἢ ἄλλον τινὰ τῶν χριστιανῶν ἐβλαψαν κατὰ τι καὶ ἐσυκοφάντησαν, ἢ καθήψαντο τῆς τιμῆς ἐκείνου, ἢ θυμῷ ἐξαφθέντες ἐβλασφήμησαν, ἢ ἢ γλώσσα ¹⁵ προεκδραμούσα τῆς διανοίας τὰ μὴ δέοντα ἐφθέρξατο, ἢ κατὰ τὸ τοῦ θεοῦ θέλημα καὶ τὸ χριστιανικὸν ἐπάγγελμα οὐκ ἐκυβερνήθησαν ἀλλ' ἐξετράπησαν τῆς εὐθεί(ας) ¹⁶ ὁδοῦ καὶ ἄλλως, ἢ ὡς εἶχε τὸ δίκαιον ἐπολιτεύσαντο, ἢ τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολὰς καὶ νομικὰς διαταγὰς παρεῖδον καὶ ἠθέτησαν, ἢ πάθει ὑπερηφανεί(ας) κρατηθέν¹⁷τες ὑπὲρ ὃ δεῖ ἐφρόνη-

σαν καὶ μεγάλα ὑπὲρ ἑαυτῶν ἐφαντάσθησαν, φυσιοθέντες ὑποβολαῖς τοῦ ἀλάστορος, ἢ στόμασι καὶ χεῖλεσιν ἐψεύσαντό ποτε δι' αἰσχροκέρδει(αν) |¹⁸ ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἢ ὑπὸ μνησικακί(ας) ὀργῇ ἐμμόνῳ κατὰ τινος προσηνέχθησαν, τὰ πρὸς βλάβην αὐτοῦ παλαμώμενοι, ἢ ὑπὸ πλεονεξίας καὶ ἀτέγκτου ψυχῆς |¹⁹ τοὺς πτωχοὺς οὐκ ἠλέησαν, ἢ τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς τεταγμένης ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας ἀκηδεῖα καταχυνωθέντες παρημέλησαν, ἢ τὰς νησισίμους ἢ²⁰ μέρας κατέλυσαν, ἢ τὰς ἐορτασίμους οὐκ ἤοργησαν, ἢ ἀτόποις τισὶν εὐθυμήμασιν ἢ διανοήμασι τὸν ἔσω ἄν(θρῳπ)ον κατεμόλυναν, ἢ ἄλλοις τισὶν αἰσχροῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ |²¹ κινήμασιν ἀπάδουσι τῇ χριστιανικῇ αὐτῶν ἐπαγγελίᾳ, τὸ τῆς ψυχῆς ὠραῖον ἡμαύρωσαν, ἢ γοητείαις καὶ μαγγανίαις προσέσχον καὶ σατανικαῖς ἐπωδαῖς, ἢ τῶν πνευμα²²τικῶν αὐτῶν πατέρ(ων) παρήκουσαν καὶ κατεφρόνησαν καὶ παραβάται ἐγένοντο τῶν ὧν ὑπέσχετο φυλάξαι καὶ οὐκ ἐφύλαξαν, ἢ ἄλλοις τισὶν ἐμπαθέσιν ἁμαρ²³τήμασι καὶ παραπτώμασιν ὅπως δῆπως περιεπάτησαν καὶ καταπεπτώκασι καὶ μεταμεληθέντες ἐξωμολογήσαντο ταῦτα πάντα πνευματικοῖς πατράσι καὶ τὸν παρ' |²⁴ αὐτῶν κανόνα ἀπὸ καρδίας ἐδέξαντο καὶ πληρῶσαι προεθυμήθησαν. Ἐκ τούτων οὖν πάντ(ων) τῶν γνωστῶν καὶ ἀγνώσι(ων), τῆς ἐνοχῆς τε καὶ τοῦ δεσμοῦ λύ²⁵ομεν αὐτοὺς καὶ ἐλευθέρους ἔχομεν ἐν τῇ τοῦ παναγίου πνεύματος δωρεᾷ καὶ παντοδυνάμῳ ἐξουσίᾳ καὶ χάριτι, εἰ δέ τινα διὰ λήθην ἢ ἄλλην τινὰ ἀνθρωπίνην ἀσθένει(αν) |²⁶ ἀνεξομολόγητα εἶησαν, κἀκεῖνα πάντα συγχωρήσειεν αὐτοῖς ὁ ἐλεήμ(ων) καὶ φιλεύσπλαγγ(ος) Κύριος, δι' ἰδί(αν) αὐτοῦ φιλανθρωπί(αν) καὶ ἀγαθότητα. Ναὶ δέσπο²⁷τα πολυέλεε, Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χ(ριστ)ε ὁ θεὸς ἡμῶν, νικησάτω σου τὸ ἄμετρον ἔλεος καὶ ἡ φιλανθρωπία ἡ ἀνείκαστος καὶ μὴ παρίδης τὸ σὸν πλάσμα καταποθῆναι τῇ ἀ²⁸πωλείᾳ, ἀλλ' ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ταπεινῶν ἱκετῶν, δεομέν(ων) ὑπὲρ τῶν προκεκοιμημέν(ων) δούλων σου τούτων ἱερομονάχ(ων), ἱεροδιακόν(ων), καὶ μο²⁹ναχῶν καὶ μοναζουσῶν καὶ πάντα ἐπικείμενον αὐτοῖς δεσμόν, ὃν αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν ἐκ συναρπαγῆς ἐφειλκύναντο, διάλυσον ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπ(ος) Κ(ύρι)ος |³⁰ καὶ συγχώρησον αὐτοῖς πάντα τὰ ἐν βίῳ κακῶς καὶ ἀγνωμόνως ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα, φιλανθρώπως παριδῶν ἅπαντα, κατὰ τὸ σὸν ἄφατον ἔλεος, ἔχεις |³¹ γὰρ ἑλέους ἄφθονα ρεῖθρα καὶ συμπαθείας πέλαγος καὶ εὐσπλαγγνίας ἄβυσσον καὶ ἀπάλλαξον αὐτοὺς τῆς αἰωνίου κολάσ(εως), τῆς δὲ σῆς βασιλεί(ας) ἀξίωσον καὶ τῆς |³² ἐκ δεξιῶν σου παραστά(εως), καὶ τὰ μὲν σώματα αὐτῶν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθησαν στοιχεῖα ἀνάλυσον καὶ χοῦν γενέσθαι εὐδόκησον, σὺ γὰρ εἶπας, Κ(ύρι)ε, ὅτι γῆ εἶ καὶ |³³ εἰς γῆν ἀπελεύσει, τὰς δὲ ψυχὰς αὐτῶν ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ σκηναῖς δικαίων κατατάξον καὶ μετὰ τῶν σωζομέν(ων) συναρίθμησον, πρεσβείαις καὶ ἱκε³⁴σίαις τῆς παραχρᾶντου μητρὸς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ Τιμίου ἐνδόξου προφήτου Προδροῦμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, |³⁵

τῶν ἀγί(ων) ἐνδόξων καὶ πανευφήμων θεοκηρῦκων ἀποστόλων καὶ πάντων τῶν ἀγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων, ἀμήν. ³⁶ ,αψηφ (1785).

³⁷ † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γαβριήλ ἐν Χ(ριστ)ῶ τῶ Θ(ε)ῶ εὐχέτ(ης).

³⁸ † Ὁ πρῶην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωαννίκιος † Ὁ πρῶην Κωνσταντινουπόλεως Θεοδοσίος συνεπέχεται

³⁹ † Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ † Ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος † Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος † Ὁ Νικομηδείας Μελέτιος † Ὁ Δέρκων Ἀνανίας

⁴⁰ † Ὁ Σμύρνης Προκόπιος † Ὁ Δράμας Γρηγόριος † Ὁ Ναυπλίου Μελέτιος.

Ἑ π ό μ ν η μ α

Στ. ¹⁹ : καταχαννωθέντες.

Στ. ²³ : περιεπάρησαν. — κατατιτώκασι.

Τὸ συγχωρητήριο τοῦτο πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Γαβριήλ, ἀπολυθὲν τὸ ἔτος 1785, αἰτήσει τῶν μοναχῶν τοῦ Φιλοσόφου, ἔχει διαστ. 0,73×0,515 μ. καὶ εἶναι ἐπιμελῶς γεγραμμένον ἐπὶ κοινού χάρτου, διατηρούμενον καλῶς. Κυροῦται τοῦτο πλὴν τοῦ πατριάρχου Γαβριήλ καὶ παρὰ δύο εἰσέτι προκατόχων αὐτοῦ, ὑπογεγραμμένων ὡς πρῶην Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἰωαννικίου καὶ Θεοδοσίου. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔγγραφου τούτου εἶναι ἐν θρησκευτικὸν μνημόσυνον τῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς διεληθόντων ἐκεῖθεν ἀδελφῶν, προκληθὲν πρωτοβουλία τῶν ἐπιζώντων καὶ ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας κατὰ τρόπον εὐγλωττον διατυπωθέν. Πέραν τοῦ τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ἔγγραφον ἐνδιαφέρει εὐρύτερον τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς δούλους αἰῶνας, διότι τοιαῦτα γράμματα δὲν ἔχομεν πολλὰ ἐκδεδομένα.

5¹

Προκόπιος ἔλεω θεοῦ . . . . .

² Τῶν ὑπὸ χρόνων τελούντων, ὡς μὴ αἶε ὡσαύτως ἐχόντων, ἀλλὰ συρρεῖν . . . . .

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τανῦν προσεκομίσθη καὶ ἐνεφανίσθη ἡμῖν πατριαρχικὸν παλαιγενὲς σιγιλλιῶδες γράμμα τοῦ πρὸ χρόνων ζυοε³ ἀπὸ ⁷ κτίσεως

¹ Τὸ σιγίλλιον τοῦτο, ἐπὶ περγαμνῆς ἀπόκειται εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην Παρισίων, ἐκ συλλογῆς τοῦ Γάλλου Βυζαντινολόγου Hase, ἐξεδόθη δὲ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Διογ. Ἀ. Ζακυθηνοῦ, Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας (1593 - 1798), « Ἑλληνικά », τόμ. Ε' (1932), σελ. 180 - 184. Ἐνταῦθα παραλαμβάνομεν τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα σημεῖα τοῦ γράμματος, ἵνα ἡ συλλογὴ τῶν περὶ τῆς μονῆς πατριαρχικῶν γραμμάτων εἶναι πλήρης.

κόσμου χρηματίσαντος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Πολυεύκτου τοῦ κυροῦ, ἐπιβεβαιοῦν καὶ ἐπικυροῦν καὶ ἄλλο προεκδοθὲν παλαιγενὲς πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου κυροῦ Κυρίλλου, βραβευθὲν καὶ χορηγηθὲν τῇ κατὰ ⁸ τὴν Πελοπόννησον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ μονῆ, πλησίον τῆς χώρας Δημητζάνης, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Μονοπόρου κειμένη, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένη τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ⁹ ἣτις ἀνέκαθεν ὠκοδομήθη παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου πρωτοασκηρήτου τοῦ ἀοιδίμου ἐν Χριστῷ Ρωμαίου αὐτοκράτορος κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκά, Λαμπαρδοπούλου, φιλοσόφου ἐπονομαζομένου, ὅστις φύσεως ὑάρχων ἀγαθῆς καὶ πολλῶν περὶ τὰ θεῖα ποιῶν ¹⁰μενος τὴν φροντίδα, ζήλῳν τε ἀναλαβὼν ἐνθεον καὶ διάπυρον ἔρωτα (φιλοτίμῳ χρησάμενος) χ(ρι)στὸν ἐκ βάθρων ἀνήγειρε καὶ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐπωνυμίᾳ ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον τοῦ Φιλοσόφου ἐπονομάζεται, δι' ὧν ἀπάντων ἀποδείκνυται ἡ σεβασμία αὐτῆς μονῆς ἀνέκαθεν εἶναι βασιλική, ¹¹ πατριαρχική τε ἅμα καὶ σταυροπηγική, ἐλευθερία τε πάση καὶ ἀσυδοσία τετιμημένη καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένους καὶ διάγοντας πατέρας ἐν ἀνέσει πάση καὶ ἐλευθερίᾳ διατελεῖν, ἀμφιπονούντας θεῷ καὶ τὸν μοναδικὸν τῆς ἀσκήσεως βίον ἀνενοχλήτως καὶ ἀνεπηρεάστως ¹² διανύοντας καὶ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλοντας παρέχειν, ἀλλ' ὑπάρχειν αὐτοὺς τε καὶ τὴν ἱερὰν μονὴν αὐτῶν ταύτην μετὰ τῶν ἀφιερωθέντων καὶ προσηλωθέντων αὐτῇ ἄνωθεν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ μετοχίων, ἀσυδότους καὶ ἀκαταζητήτους, οὔτινες καὶ πρότερον μὲν πλείοι ¹³νος, ἀπολαθόντες χορηγίας καὶ παραμυθίας τῆς ἀπὸ τῶν ἐπιβραβευθέντων κατὰ καιροὺς τῇ ἱερᾷ μονῇ ταύτῃ ἀφιερωμάτων τε καὶ κτημάτων καὶ προσόδων, ἔχοντες καὶ τὴν ἐλευθερίαν διηγῶν ἐν πλείονι ἀνέσει καὶ αὐταρκείᾳ. Ἦδη δὲ ταῖς τοῦ καιροῦ μεταβολαῖς καὶ χρ(ο) ¹⁴νικαῖς ἀγχι-στροφῶσι περιστάσεσι στερηθέντες τῶν πρὶν κτημάτων καὶ χορηγιῶν καὶ προσόδων τοῦ μοναστηρίου τούτου, εἰς πενίαν τε καὶ ἔνδειαν κατατήσαντες οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων δεινῶς τε κατατρυνόμενοι καὶ ταλαιπωρούμενοι, ἔτι μᾶλλον ἐγένοντο ἐπι ¹⁵δεεῖς τῆς ἀπὸ τῆς σταυροπηγιακῆς ἐλευθερίας τε καὶ ἀνέσεως. Διὸ καὶ προσδραμόντες πρὸς . . .

. . . . . ἔδεήθησαν . . . . .
 . . . . . ἀνανεῶσαι

Ἐν τὴν δέησιν . . . . . ἀποδεξάμενοι . . . . .
 δεῖν ἔγνωμεν . . . . . Τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα . . . . .
 . . . . . ἵνα ἡ διαληφθεῖσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Δημητζάνης ἱερὰ καὶ σεβασμία μονὴ τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ Φιλοσόφου ἐπονομαζομένη, μετὰ ²⁰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῆς, κινήτων τε καὶ ἀκινήτων, μετοχίων τε

καὶ παρεκκλησίῳν, ὅσα τε ἤδη ἔχει καὶ ὅσα προσεπικλήσεται ὕστερον, θεοῦ εὐδοκοῦντος, ὡς ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὸ χρόνων ἀνημονεύτων διατε²¹λέσασα πατριαρχικὴ καὶ σταυροπηγιακὴ, κατὰ τὰ ἐμφανισθέντα ἡμῖν, ὡς εἴρηται, πατριαρχικὰ ἀποδεικτικά γράμματα, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἶη καὶ λέγηται . . . . . πατριαρχικὴ καὶ σταυροπηγιακὴ . . . . . μηδενὶ ὑποκειμένη . . . . . εἰ μὴ μόνον τῷ . . . . . πατριαρχικῷ . . . . . θρόνῳ . . . . . μνημονευομένου . . . . . καὶ μηδέποτε ἄδειαν ἔχη ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς ἀρχιεπίσκοπος Δημητζίανης ἢ ἄλλος τις ²⁴ τὸ παράπαν κατεπεμβαίνειν αὐτῆς . . . . . Οἱ δ' ἐν αὐτῇ ἐνασκούμενοι . . . . . ἀλλὰ καὶ ἐν στερήσει ἡγουμένου γενόμενοι . . . . . ὁ³⁰φείλοντες διδόναι λόγῳ ὑποταγῆς πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν μίαν ὁκὰ κηρίου κατ' ἔτος καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος ὀψέποτε θελήσῃ διασεῖσαι καὶ ἀνατρέψαι . . . . . ἀφωρισμένος ὑπάρχη . . . . . Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ διηρηκῆ παρὰστασιν τῆς γενομένης ἐπιβεβαιώσεως καὶ ἐπικυρώσεως ταύτης παρ' ἡμῖν σταυρο³⁵πηγιακῆς φιλοτιμίας, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα καὶ καταστρωθὲν κὰν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἀπολυθὲν ἐπεδόθη τοῖς ὁσ³⁶τάτοις πατράσι τῆς ἱερᾶς καὶ σεβασμίας ἡμετέρας πατριαρχικῆς καὶ σταυροπηγιακῆς μονῆς, τῆς ἐν τῇ χώρᾳ Δημητζίανᾳ, κατὰ τὴν τοποθεσίαν τοῦ Μανοπόρου κειμένης, τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ Φιλοσόφου ἐπονομαζομένης. Ἐν ἔτει σωτηριῶ ³⁷ ,αψιζψ, κατὰ μῆνα Νοέμβριον, ἐπινεμήσεως εἰς.

Προκόπιος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὁ Καισαρείας Γρηγόριος

† Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος

† Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος

† Ὁ Νικομηδείας Γεράσιμος

† Ὁ Χαλκηδόνας Παρθένιος

† Ὁ Δέροντων Ἀνανίας

† Ὁ Θεσσαλονίκης Ἰάκωβος

† Ὁ Τυρνόβου Καλλίνικος

† Ὁ Ἀδριανουπόλεως Καλλίνικος

† Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γρηγόριος

† Ὁ Ναυπλίου Μελέτιος.

Ἡ ἀνανέωσις τοῦ πατριαρχικοῦ προνομίου ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Προκόπιου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης, τῇ προσκομίσει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 ἴσου τοῦ ἀρχικοῦ σιγιλίου τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου¹ ὑπὸ τῶν μοναχῶν, ἐγένετο μετὰ τὴν

¹ Ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ πατριαρχικοῦ νοταρίου ἐκτίθενται ἐν στ. 6 κέξ. τοῦ σιγιλίου ἐσφαλμένως τὰ περιεχόμενα τοῦ προσκομισθέντος ἴσου τοῦ σιγιλίου τοῦ πατρ. Πολυεύκτου. Βλ. καὶ τὴν σχετικὴν παρατήρησιν ὑπὸ Δ. Ἀ. Ζακυθηνοῦ, ἐνθ' ἀνατ., σελ. 181, ὑποσ. 1.

ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐν Πελοποννήσῳ, διὰ τῆς ἐξολοθρεύσεως τῶν λυμαιομένων τὴν χώραν καὶ δὴ τὴν Ἀρκαδίαν σιτιφῶν τῶν Ἀλβανῶν, πρὸς οὓς παρεδόθη αὕτη μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ 1770, τοῦ ὑπὸ τῆς Μ. Αἰκατερίνης τῆς Ρωσίας ὑποκινηθέντος. Τὰς ἀλβανικὰς δηώσεις καὶ καταστροφὰς ὑπαινίσσεται τὸ σιγίλλιον ἐν στ. 13· 15, ἔνεκα τῶν ὁποίων οἱ μοναχοὶ ἀπολέσαντες τὰ τῆς μονῆς ὑπάρχοντα, ταλαιπωροῦμενοι καὶ πενόμενοι, προσῆλθον ζητοῦντες τὴν πατριαρχικὴν προστασίαν. Καὶ ἱκανοποιήθη τὸ αἴτημά των, ἀπολυθέντος τὸν Νοέμβριον τοῦ 1786 τοῦ παρόντος τρίτου συνοδικοῦ σιγιλίου. Δι' αὐτοῦ ἀνακηρύσσεται ἅπαξ ἔτι ἡ μονὴ σταυροπηγιακὴ καὶ πατριαρχικὴ, τὴν ἀναφορὰν ἔχουσα ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ πατριαρχεῖον, ἀδούλωτος καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα τοῦ τόπου ἀρχιεπίσκοπον Δημητσάνης¹, καθορίζεται ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐκάστοτε ἡγουμένου καὶ ἀπειλεῖται ἀφορισμὸς κατὰ παντὸς ἐναντιουμένου. Τὸ ἔτήσιον δόσιμον πρὸς τὸ πατριαρχεῖον δρίζεται εἰς μίαν ὀκτὸν κηροῦ, ἐντελῶς ἄνευ ἀξίας ἐπιβάρυνσις καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἱστορικὴν ἀξίαν τῆς μονῆς.

6²

Γρηγόριος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἰ² / Ὅσα μὲν κατὰ τοὺς θείους θεσμοὺς καὶ τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας τυγχάνει διακυβερνώμενα, πολλὴν ἔχουσι τὴν χάριν παρὰ θεοῦ καὶ τὸ ἔλεος μέγιστον, ὅσα δὲ τοῦναντίον . . . . .
 . . . . . Ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Δημητζίανης, κατὰ τὴν Πελοπόννησον, πλησίον τῆς χώρας Δημητζίανης, ἐν τοποθεσίᾳ²⁰ Μονοπόρου, ἱεροῦ καὶ σεβασμίου μοναστηρίου τῆς ὑπεραγί(ας) δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ἐπιλεγομένου τοῦ Φιλοσόφου, ἐνεφανίσθη γὰρ ἤδη ἡμῖν πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ πατριαρχεύσαντος Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῷ) τῷ Θεῷ ἀγαπητοῦ καὶ περιουθήτου ἡμ(ῶν)

¹ Ἡ Δημητσάνα ἀπὸ τοῦ 1718 ἀνέκτησε καὶ πάλιν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς, ἀποσπασθεῖσα τῆς Λακεδαιμονίας καὶ ἐφεξῆς ἀπαντῶσα συνεχῶς πλέον ὡς αὐτοκέφαλος Ἀρχιεπισκοπῇ, οἷα καὶ χαρακτηρίζεται καὶ ἐν τῷ σιγίλλῳ. Βλ. Τάσσοϋ Ἀθ. Γριτσοπούλου, Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης καὶ Ἀργυροκάστρου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 233 κέξ.

² Περὶ τὴν ἐν τῇ συλλογῇ Δημητσάνης, μὴ ἔχουσα ὅπασ διὰ τὴν πατριαρχικὴν βούλλαν, διαστ. 0,695×0,545 μ. Τὸ γράμμα εἶναι ἀνέκδοτον, ἀλλ' ὁμοίου τύπου, ἀπολυθέντα διὰ πολλὰς ἄλλας μονὰς, ἔχουν ἐκδοθῆ ἱκανά. Οὕτω περὶ τῆς μονῆς Μ. Σπηλαίου, κατὰ Φεβρουάριον 1798, βλ. ὑπὸ Γ. Γ. Παπαδοπούλου-Γ. Π. Ἀγγελόπουλου, Τὰ κατὰ τὸν αἰδιδίμον πρωταθλητὴν τοῦ ἱεροῦ τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνος τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριον τὸν Ε', τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1865, σελ. 77 κέξ.

ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κυρ(ίου) κ(υρί)ου Προκοπίου, περιέχον ὅτι προσεκομίσθη τότε τῇ ἐκείνου παναγιότητι παλαιὸν σιγγιλλίον πατριαρχικὸν συνοδικὸν Πολυεύκτου, |²² ἐπικυρωτικὸν ἄλλου προεκκεδομένου σιγγιλλίου πατριάρχου Κυρίλλου, καὶ δηλοποιοῦν ὅτι τὸ μοναστήριον τοῦτο ᾠκοδόμηται παρὰ τοῦ μακαρίτου πρωτοεσηκρήτου Λαμπαροπούλου, φιλοσόφου ἐπιλεγόμενου, καὶ ἀνέκαθεν ὑ^{|23}πάρχη σταυροπήγιον, μετὰ τῶν μετοχίων, παρεκκλησίων καὶ λοιπῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων αὐτοῦ. Οὐπερ εἰς ἀνακαίνισιν γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγγιλλιώδους γράμματος |²⁴ ἀποφαινόμεθα {συνοδικοῦ σιγγιλλιώδους γράμματος ἀποφαινόμεθα} συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ υπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ ρηθὲν |²⁵ ἱερὸν καὶ σεβάσιμον μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμ(ῶν) Θεοτόκου, ἐπιλεγόμενον τοῦ Φιλοσόφου, τὸ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Δημητζίανης, πλησίον τῆς χώρας Δημητζίανης ἐν τοποθεσίᾳ Μονοπόρου, μετὰ τῶν μετο^{|26}χίων, παρεκκλησίων καὶ μετὰ πάντων τῶν λοιπῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, τῶν τε ἤδη ὄντων καὶ τῶν εἰσέπειτα προσγενησομένων ἄν, ὡς ἀνέκαθεν κ(αί) |²⁷ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον, ὑπάρχη καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται, ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακόν, ἀδούλωτον, ἀκαταπάτητον καὶ ὅλως ἀνετόχλητον παρουνοσοῦν προ^{|28}σώπου, ἱερωμέν(ου) ἢ λαϊκοῦ, μνημονευομέν(ου) ἐν αὐτῷ τοῦ κανονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ἔχον καὶ τὸ προνόμιον κατὰ πατριαρχικὴν φιλοτιμίαν, ὥστε τὸν κατὰ καιροῦς ἐν αὐτῷ ἡγούμενον ἐν ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις |²⁹ φορεῖν ἐπ' ἐκκλησί(ας) μανδύαν, προχειριζόμενον καὶ πατερίτζαν. Καὶ πρῶτον μὲν ὑπάρχη ἀπηλλαγμένον πάσης ἐξαρχικῆς ἐξουσίας καὶ δεσποτεί(ας) δεύτερον δὲ λόγῳ ὑποταγῆς ἀποδιδῶ καθ' ἕκαστον ἔτος ἀπα^{|30}ραιτήτως γρ(όσια) εἴκοσι ὀκτώ εἰς τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγάλης Ἐκκλησί(ας) καὶ λαμβάνη ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν κατὰ τὸ ὕψος τῶν ἐπαρχιῶν. Καὶ οὕτως ἀναλαβὸν τὸ ἀρχαῖον γεραθὸν τῆς |³¹ σταυροπηγιακῆς ἀξίας προνόμιον καὶ καλῶς διοικούμενον, ὡς μέλος γνήσιον τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὃ ἐν αὐτῷ κατὰ καιροῦς ἡγούμενος, ὅσπερ οἱ ἀρχιερεῖς οὕτω καὶ αὐτὸς |³² γράφῃ ἀμέσως πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, κ(αί) ἀξιῶται τῆς προσηκούσης ὑπερασπίσεως ἐν ταῖς συμβαινούσαις χρεῖαις, καὶ ὑποθέσει. Τρίτον . . . . . τέταρτον . . . . . πέμπτον . . . . . ἕκτον . . . . . ἑβδομον . . . . . ὄγδοον . . . . . ἔνατον . . . . . δέκατον . . . . . Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν κ(αί) διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγγιλλιώδες ἐν μεμβράναις γράμμα, καταστρωθὲν κἂν τῷ ἱερωῶ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας τῷ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ διορισθέντι, καὶ ἐδόθη εἰς τὸ ρηθὲν μονα-

στήριον, ἐν ἔτει σωτηρί(ω) χιλιοσιῶ, ἑπτακοσιοσιῶ, ἐνενηκοσιῶ, ὀγδόω, κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον, ἐπὶ ¹⁵² νεμήσεως πρώτης: —

† Γρηγόριος ἐλέω θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κ(ων)σταν(τινου)π(ό)λ(εως) νέας ρώμ(ης), κ(αί) οἰκουμενικὸς π(ατ)ριάρχ(ης).

† Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ

† Ὁ Προύσης Ἀνθιμος

† Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος

† Ὁ Νεοκαισαρείας Ἡσαΐας

† Ὁ Κυζίκου Ἰωαννίκος

† Ὁ Λαρίσσης Διονύσιος

† Ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος

† Ὁ Εὐρίπου Ἰερόθεος

† Ὁ Νικαίας Καλλίνικος

† Ὁ Δημητριάδος Ἀθανάσιος.

† Ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος

Ὁ πατριάρχης Γρηγόριος, ὥς εἶναι γνωστόν, ἐπεζήτησε κατὰ τὴν πρώ-
την αὐτοῦ πατριαρχίαν τὴν ἀνανέωσιν τῶν πατριαρχικῶν προνομίων πάντων
τῶν σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων καὶ ἐπραγματοποίησε τοῦτο ἱκανῶν τοιού-
των, κινουμένος εἴτε ἀπὸ ἐθνικὰ καὶ θρησκευτικὰ ἐλατήρια ¹, εἴτε ἀπὸ οἰκο-
νομικά ², εἴτε τὸ πιθανώτερον ἕξ ἀμφοτέρων τῶν αἰτίων, τόσον πρὸς ἀνα-
κούφισιν τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐπιθυμίαν τονώσεως τοῦ ἐθني-
κοῦ καὶ θρησκευτικοῦ φρονήματος τοῦ λαοῦ, διὰ τῆς προβολῆς τῆς ἀκτινο-
βολίας τῶν θρησκευτικῶν ἰδρυμάτων ³. Ἐκ τῶν προσκομιζομένων σιγίλλων
τῶν μονῶν, πρὸς ἀνανέωσιν τῶν προνομίων αὐτῶν, κατηρτίσθη ἡ ἡδὴ ἐν
Παρισίοις ἀποκειμένη συλλογὴ Hage ⁴.

Ἐν προκειμένῳ, οἱ μοναχοὶ τοῦ Φιλοσόφου προσκομίσαντες εἰς τὸ
πατριαρχεῖον τὸ σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1786 τοῦ πατριάρχου Προκοπίου, ἐξή-
τησαν καὶ ἐπέτυχον τὴν ἀνανέωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' διὰ
νέου σιγίλλιου, κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1798. Διὰ τοῦ τελευταίου τούτου, ἀνα-
φερομένου προεισαγωγικῶς εἰς τὰ τῆς ἀπολύσεως τοῦ πρώτου σιγίλλιου τοῦ
Πολυεύκτου ⁵, καθορίζονται εἰδικώτερον: Πρῶτον ἀπαλλάσσεται ἡ μονὴ
πάσης ἐξαρχικῆς ἐξουσίας. Δεύτερον καθορίζεται τὸ ἐτήσιον δόσιμον πρὸς τὸ

¹ Βλ. Σ. Β. Κουγέα ν, ἐν τῷ « Νέω Ἑλληνομνήμονι », τόμ. Ζ' (1910), σελ. 344 κέξ.

² Περ. Γ. Ζερλέντο υ, Περὶ τῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων τῆς ἐν Παρι-
σίοις Ἐθνικῆς τῶν Γάλλων Βιβλιοθήκης, « Βυζαντίς », τόμ. Β' (1911/12), σελ. 440.

³ Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Ἡ παρὰ τὴν Δημητσάναν μονὴ Πανα-
γίας τῆς Αἱμαλοῦς, ἐν Ἀθήναις 1947, σελ. 12, ὑποσ. 3.

⁴ Δ. Ἀ. Ζακυθηνοῦ, Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Β' (1929), σελ. 128 - 129.

⁵ Ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐνταῦθα ἡ σύγχυσις τοῦ προηγουμένου σιγίλλιου εἰς
τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ ἀποδίδεται πρωθυστέρως ἡ ἐπικύρωσις σιγίλλιου τοῦ πατρ.
Κυρίλλου Λουκάρεως ὑπὸ Πολυεύκτου, ἐπαναληφθέντος τοῦ σφάλματος τοῦ σιγίλλιου
τοῦ πατρ. Προκοπίου, ὑπ' ἀριθ. 5 τῆς παρουσίας συλλογῆς.

πατριαρχεῖον εἰς 28 γρόσια¹. Τρίτον ὁμιλεῖ περὶ καταγραφῆς κτημάτων κλπ. εἰς τὸν κώδικα τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Τέταρτον περὶ διατηρήσεως ἀπαραβάτου τοῦ παρόντος σιγιλλίου. Πέμπτον περὶ τρόπου ἐκλογῆς τοῦ ἐκάστοτε ἡγουμένου. Ἑκτον περὶ διαχωρισμοῦ τῆς σφραγίδος τῆς μονῆς εἰς τμήματα. Ἑβδομον περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ὀριζομένου πενταμελοῦς συμβουλίου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς μονῆς. Ὀγδοον περὶ ἀπαγορεύσεως πωλήσεων μοναστηριακῶν κτημάτων, ἔνατον περὶ τρόπου χειροτονίας καὶ δέκατον περὶ τηρήσεως τῶν ἀνωτέρω κλπ.

ΤΑΣΟΣ ΑΘ. ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

---

¹ Δοθέντος, ὅτι δι' ἄλλας μονὰς καθωρίσθησαν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν αἱ πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ὑποχρεώσεις εἰς πολὺ μεγαλύτερα ποσά, δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ ἐνέργεια ὡς ἰδιαιτέρα εὐνοια τοῦ Γρηγορίου Ε' πρὸς τὴν μονὴν τῆς πατρίδος του.